

ਐਨ.ਕੇ.ਐਸ

ਫੁਲ ਬੈਚ

ਐਸ.ਐਸ.ਸੰਧਾਵਾਲੀਆ ਸੀ.ਜੇ.ਪੀ.ਸੀ. ਜੈਨ ਅਤੇ ਐਸ.ਸੀ ਮਿੱਤਲ, ਜੇ.ਜੇ.

ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ, - ਪਟੀਸ਼ਨਰ।

ਬਨਾਮ

ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ, - ਜਵਾਬਦੇਹ।

1981 ਦੀ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰ. 2826।

2 ਅਗਸਤ 1982

ਇੰਡਸਟਰੀਅਲ ਡਿਸਪਿਊਟਸ ਐਕਟ (1947 ਦਾ XIV) ਸੈਕਸ਼ਨ 2(j)— ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅਤੇ ਰਾਜ ਮਾਰਗਾਂ ਦੀ ਕੋਈ-ਵਿਵਸਥਾ ਅਤੇ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਨਹੀਂ—ਕੀ ਕੋਈ ਸਰਕਾਰੀ ਗਤੀਵਿਧੀ—ਅਜਿਹੀ ਗਤੀਵਿਧੀ—ਕੀ 'ਉਦਯੋਗ' 'ਤੇ*—ਸਰਕਾਰੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਟੈਸਟ-ਗੋਰ '-ਨਿਰਮਾਣਕ a^timiy- ਜਦੋਂ ਕੋਈ 'ਉਦਯੋਗ' - ਵਾਕੰਸ਼ 'ਵਪਾਰ ਜਾਂ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਸਮਾਨ' - ਦਾ ਅਰਥ ਅਤੇ ਦਾਇਰਾ - ਲੋਕ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਮਕੈਨੀਕਲ ਸਬ-ਡਿਵੀਜ਼ਨ - ਅਜਿਹੇ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਸੜਕ ਨਿਰਮਾਣ ਦੀ ਖਰੀਦ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਕਿਰਾਏ ਦਾ ਕੰਮ ਸੌਂਪਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਆਦਿ—ਕੀ ਕੋਈ ਉਦਯੋਗ ਹੈ।

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿਰਫ ਰਾਜ ਜਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੀ ਸੀਮਾ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਮਾਮਲਾ ਚਾਰ-ਗੁਣਾ ਵਰਗੀਕਰਣ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼੍ਰੇਣੀਬੱਧ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ:-

- (1) ਰਾਜ ਦੇ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਸੰਪੰਨ ਜਾਂ ਰਾਜਕੀ ਕਾਰਜ ਜੋ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮੁੱਢਲੇ ਅਤੇ ਅਟੁੱਟ ਅਧਿਕਾਰ ਹਨ।
- (2) ਆਰਥਿਕ ਸਾਹਸ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਪਾਰ ਅਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਨੂੰ ਇਸ ਦੀਆਂ ਭਲਾਈ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦਾ ਹੈ।
- (3) ਸੰਗਠਿਤ 'ਗਤੀਵਿਧੀ ਵਪਾਰ ਦੇ ਕੁੱਲ ਸੰਕੇਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮੋਹਰ ਨਹੀਂ ਲਗਾਈ ਗਈ ਹੈ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਵਪਾਰ ਅਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨਾਲ ਸਮਾਨਤਾ ਜਾਂ ਸਮਾਨਤਾ ਹੈ।
- (4) ਰਹਿੰਦ-ਖੁੰਦ ਸੰਗਠਿਤ ਸਰਕਾਰੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਜੋ ਉਪਰੋਕਤ ਤਿੰਨ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪਹਿਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਨਿਆਇਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੈਵਿਲ ਤੋਂ ਪਰੇ ਨਿਬੇੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਦੇ ਰਾਜਕੀ ਜਾਂ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਵਿਵਸਥਿਤ ਗਤੀਵਿਧੀ ਨਾਲ ਸਭ ਤੋਂ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਸਮਾਨਤਾ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਸੈਕਸ਼ਨ 2 (ਜੇ) ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਉਦਯੋਗ ਦੇ ਪੈਲ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ।) ਦੇ ਉਦਯੋਗਿਕ ਵਿਵਾਦ ਐਕਟ, 1947 ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਵਿਆਪਕ ਸ਼ਬਦ। ਐਫਆਈਆਰ ਦੇ ਸਪੈਕਟ੍ਰਮ ਦੇ ਉਲਟ ਪਾਸੇ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਦੂਜੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਆਧੁਨਿਕ ਰਾਜ ਆਪਣੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਕਲਿਆਣ ਲਈ 'ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ' ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਪਾਰ ਜਾਂ ਵਪਾਰਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਦੂਜੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਜਿੱਥੇ ਰਾਜ ਆਰਥਿਕ ਰੁਮਾਂਚਾਂ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਪਾਰ ਅਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਸਮਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸੁਭਾਅ ਕਾਰਨ ਉਦਯੋਗ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਰਹੇਗਾ। ਫਿਰ ਸਟੇਟ ਐਕਟੀਵਿਟੀ ਦੀ ਤੀਜੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਹੈ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਭਾਵੇਂ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਵਪਾਰ ਜਾਂ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਜੋਂ ਮੋਹਰ ਨਹੀਂ ਲਗਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ, ਫਿਰ ਵੀ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਸਮਾਨਤਾ ਜਾਂ ਸਮਾਨਤਾ ਹੈ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ " ਵਪਾਰ ਅਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਾਨ" ਜਾਂ ਰਾਜ ਭਲਾਈ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਲਏ ਗਏ ਹੋਰ ਆਰਥਿਕ ਉੱਦਮਾਂ ਦੇ ਮੁਹਾਵਰੇ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਰੂਪ ਦੇ ਕੇ, ਅਜਿਹੇ ਵਿਭਿੰਨ ਖੇਤਰਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ, ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਸੰਸਥਾਵਾਂ (ਸਖਤ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ।) ਮਨੋਰੰਜਕ ਅਤੇ ਖੋਜ ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਹਸਪਤਾਲ ਅਤੇ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵੀ ਧਾਰਾ 2(j) ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ * ਉਦਯੋਗ ਦੇ ਜਾਲ ਵਿੱਚ ਆ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਜੇਕਰ ਉਹ ਲੋੜੀਂਦੇ ਟੈਸਟਾਂ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਫਿਰ ਵੀ, ਅੰਤਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਸਮਾਨਤਾ, ਵਪਾਰ ਜਾਂ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨਾਲ ਕੁਝ ਸਮਾਨਤਾ ਜਾਂ ਗਤੀਵਿਧੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਨੂੰ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਆਰਥਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਾਮੂਲੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੂਰਵ-ਲੋੜ ਵਜੋਂ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੀ - ਮਾਨਸਿਕ ਗਤੀਵਿਧੀ ਨੂੰ ਤਰਕਸੰਗਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਉਦਯੋਗ. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਗਤੀਵਿਧੀ ਦੀ ਤੀਜੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਜੋ ਵਪਾਰ ਜਾਂ ਵਪਾਰ ਜਾਂ ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ ਆਰਥਿਕ ਉੱਦਮ ਦੇ ਅਨੁਰੂਪ ਹੋਣ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਉਦਾਰ ਅਤੇ ਵਿਆਪਕ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਆ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਹੁਣ ਉਦਯੋਗ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿ ਇਹ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਆਧੁਨਿਕ ਰਾਜ ਦੀ ਸਰਕਾਰੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਦੀ ਚੌਥੀ ਬਾਕੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਬਚੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ਾਲ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਫੈਲੀ ਹੋਈ ਹੈ ਜੋ ਉਪਰੋਕਤ ਤਿੰਨ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ, ਭਾਵ, ਇਹ ਨਾ ਤਾਂ ਰਾਜ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਜਾਂ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਕਾਰਜ ਹੈ, ਨਾ ਹੀ ਸਰਕਾਰੀ ਗਤੀਵਿਧੀ। ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਵਪਾਰ ਅਤੇ ਵਪਾਰਕ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦਾ, ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਨਾਲ ਦੂਰ-ਦੁਰਾਡੇ ਤੋਂ ਸਮਾਨ ਕੋਈ ਚੀਜ਼। ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੀ ਇਹ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਜੋ ਵਪਾਰ, ਵਪਾਰ ਜਾਂ ਆਰਥਿਕ ਉੱਦਮਾਂ ਜਾਂ ਸਰਗਰਮੀ ⁵ ਦੇ ਵਿਆਪਕ ਪੱਧਰ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਸਮਾਨਤਾ ਨਾਲ ਇੱਕ ਉਦਯੋਗ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਮੁੱਢਲੀ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੰਗਠਿਤ ਅਤੇ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਹੈ ਅਤੇ ਅਰਾਜਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਮੰਨਣਾ ਤਰਕਸੰਗਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸਿੰਗ, ਨਿਆਂ, ਵਿਧਾਨ, ਰੱਖਿਆ, ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮਾਮਲੇ, ਬਾਕੀ ਸਾਰੀਆਂ ਸਰਕਾਰੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਸੰਪੂਰਨ ਜਾਂ ਰਾਜਕੀ ਕਾਰਜਾਂ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੋ ਵਪਾਰ ਜਾਂ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਸਮਾਨ ਵਾਕਾਂਸ਼ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅਸਲ ਕੁੰਜੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਦਯੋਗ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਕੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰੀ, ਕੁਝ ਸਮਾਨਤਾ ਜਾਂ ਵਪਾਰ ਜਾਂ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨਾਲ ਕੁਝ ਸਮਾਨਤਾ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਕ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਸਰਗਰਮੀ ਉਦਯੋਗਿਕ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। (ਪਾਰਾ 11, 12, 13, 14, 15, 17, 18 ਅਤੇ 19)।

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅਤੇ ਰਾਜ ਮਾਰਗਾਂ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ, ਉਸਾਰੀ ਅਤੇ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ, ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਦੇ ਕਾਰਜਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਰਕਾਰੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਜੋ ਗੱਲ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਉਹ ਤੱਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਾਰਥਕ ਸੜਕ ਨਿਰਮਾਣ ਗਤੀਵਿਧੀ ਵਿੱਚ - ਇਸਦੇ ਸਫਲਤਾਪੂਰਵਕ ਸੰਪੂਰਨਤਾ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਜੋ ਸਿਰਫ ਸਟੈਸੀ ਦੀ ਵਿਧਾਨਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਇਸਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਕੇ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸੰਚਾਰ ਦੇ ਵੱਡੇ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਅਸਲ ਨਿੱਜੀ ਮਾਲਕ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅਤੇ ਰਾਜ ਮਾਰਗਾਂ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿੱਚ ਵੱਡੀਆਂ ਨਦੀਆਂ ਜਾਂ ਛੋਟੀਆਂ ਨਦੀਆਂ ਉੱਤੇ ਪੁਲਾਂ, ਪੁਲਾਂ ਆਦਿ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕੇਵਲ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਸੰਪੰਨ ਸਰਕਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਛਤਰ-ਛਾਇਆ ਹੇਠ ਹੀ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਇੱਕ ਸਾਰਥਕ ਰੋਡਵੇਜ਼ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ * ਇੱਕ ਵਪਾਰ ਜਾਂ ਵਪਾਰਕ ਗਤੀਵਿਧੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੀਮਾ 'ਤੇ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀ ਦੁਹਾਈ ਤੋਂ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖੋਹਣ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਰਾਜ ਦੇ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸਦੀ ਰਚਨਾ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ। ਇਸ ਕੋਣ ਤੋਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅਤੇ ਰਾਜ ਮਾਰਗਾਂ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਜੋ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਜੋਕੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਜੀਵਨ ਰੇਖਾ

State of Punjab v. Kuldip Singh and another,
(S. S. Sandhwalia, C.J.)

ਬਣਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, 'ਵਪਾਰਕ, ਵਪਾਰਕ ਜਾਂ ਵਪਾਰਕ ਗਤੀਵਿਧੀ ਦੇ ਸਮਾਨ, ਇਕ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਜਾਂ ਰਾਜ ਮਾਰਗ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਹਮੇਸ਼ਾ ਨਹੀਂ, ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਨਾਲ ਵੀ ਅਟੱਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸੜਕਾਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਣਨੀਤਕ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਦੇਸ਼ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬਾਕੀ ਸੜਕੀ ਨੈਟਵਰਕ ਵੀ ਆਪਣੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਬਰਾਬਰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਰੋਡ ਬਿਲਡਿੰਗ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਕੁਦਰਤ ਵਿਚ ਵਪਾਰ ਜਾਂ ਕਾਰੋਬਾਰ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਹੈ ਜਾਂ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਦੂਰੋਂ ਵੀ ਇਸਦੇ ਸਮਾਨ ਹੈ, ਪਰ ਇਸਦੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਇੱਕ ਸੀਵਿਲਾਨਕ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮੁੱਢਲੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਟੱਟ ਕਾਰਜ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਸਮਝ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਚਾਰ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦਾ ਨੈੱਟ-ਵਰਕ, ਜੋ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦੀਆਂ ਦਿਲ ਦੀਆਂ ਧਮਨੀਆਂ ਹਨ, ਇਸਦੀ ਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਅਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਇਸ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸਬੰਧਾਂ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਨਿਰੰਤਰ ਅਭਿਆਸ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਆਦਿ ਦੀ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਕਾਰਜ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਨਿੱਜੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਜਾਂ ਨਿਗਮਾਂ ਦੀਆਂ ਸਨਕੀਤਾਵਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਐਸਿਡ ਟੈਸਟ, ਕੀ ਫੰਕਸ਼ਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਇੱਕ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਰਾਜ ਨਿੱਜੀ ਉੱਦਮ ਲਈ ਛੱਡ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅਤੇ ਰਾਜ ਮਾਰਗਾਂ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਅਤੇ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਦੂਰੋਂ ਵੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅਤੇ ਰਾਜ ਮਾਰਗਾਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ, ਉਸਾਰੀ ਅਤੇ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕੰਮ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਹ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਫੰਕਸ਼ਨ ਨਾ ਤਾਂ ਵਪਾਰ ਅਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਨਾਲ ਦੂਰ-ਦੂਰ ਤੱਕ ਸਮਾਨ ਹੈ। ਇਹ ਸੰਭਵ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ 'ਉਦਯੋਗ' ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦਾ।

(ਪਾਰਾ 23, 24, 25, 27, 28, 31 ਅਤੇ 37)।

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਮੁੱਖ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼, ਅਰਥਾਤ, ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅਤੇ ਰਾਜ ਮਾਰਗਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਕੋਈ ਉਦਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਮਕੈਨੀ ਕੈਲ ਸਬ-ਡਵੀਜ਼ਨ ਦੀ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜੁੜੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਨੂੰ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਖ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਉਣਾ। "ਇੱਕ ਉਦਯੋਗ ਦੇ ਚਾਰ ਕੋਨੇ। ਆਧੁਨਿਕ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ ਦੇ ਅਜੋਕੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿ ਸੜਕ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬੁਲਡੋਜ਼ਰ, ਕੋਲ-ਟਾਰ-ਹੀਟਰ, ਸਪੈਡਰ, ਆਦਿ, ਸੜਕ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਦਾ ਇੱਕ ਅਨਿੱਖੜਵਾਂ ਅੰਗ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਦੀ ਬਜਾਏ ਹਾਸੇਰੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਅੱਜ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਵਾਜਬ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ, road-ਬਿਲਡਿੰਗ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਇੱਕ ਨੁੱਕਰ-ਪੱਥਰ ਬਣਨ ਦੀ ਕਗਾਰ 'ਤੇ ਜਾਪਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਇੱਕ ਉਪਯੋਗੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸੰਚਾਰ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਘੁੰਮਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਧਮਨੀਦਾਰ ਹਾਈਵੇਅ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਅਤੇ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਨਾਲ ਅਨਿੱਖੜਵੇਂ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਬੰਧਿਤ ਸੜਕ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਦੀ ਖਰੀਦ ਵਰਤੋਂ ਅਤੇ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੱਖਰੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਖੜੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।

(ਪਾਰਾ 39)।

ਮਾਨਯੋਗ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਸ੍ਰੀ ਐਸ. ਐਸ. ਸੰਧਾਵਾਲੀਆ ਅਤੇ ਮਾਨਯੋਗ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਜਸਟਿਸ ਐਸ. ਐਸ. ਕਾਨਾ ਵੱਲੋਂ ਕੇਸ ਨੂੰ ਫੁੱਲ ਬੈਚ ਕੋਲ ਦਾਖਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। 25 ਅਗਸਤ ਨੂੰ 1980 ਦੇ ਐਲਪੀਏ ਨੰਬਰ 535 ਵਿੱਚ 1980-ਮਾਨਯੋਗ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਐਸ. ਐਸ. ਸੰਧਾਵਾਲੀਆ ਦੀ ਸੰਪੂਰਨ ਬੈਚ। ਮਾਨਯੋਗ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਜਸਟਿਸ ਪ੍ਰੇਮ ਚੰਦ ਜੈਨ ਅਤੇ ਮਾਨਯੋਗ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਜਸਟਿਸ ਐਸ. ਸੀ ਮਿਤਾਬ ਨੇ 2 ਅਗਸਤ, 1982 ਨੂੰ ਇਸ ਕੇਸ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਮੈਰਿਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤਾ।

ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੀਵਿਲਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 226 ਦੇ ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਇਹ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮਾਨਯੋਗ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਇਸ ਲਈ ਖੁਸ਼ ਹੋਵੇ: -

- (i) ਇਮਪਿਊਨਡ ਅਵਾਰਡ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੀ ਰਿੱਟ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਢੁਕਵੀਂ ਰਿੱਟ ਜਾਰੀ ਕਰੋ (ਅਗੂਜ਼ੀ P-5)।
- (ii) ਕੋਈ ਹੋਰ ਰਿੱਟ ਜਾਂ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕਰੋ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਹ ਮਾਨਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਕੇਸ ਦੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਢੁਕਵਾਂ ਜਾਂ ਉਚਿਤ ਸਮਝੇ।

ਅੱਗੇ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ:-

- (i) ਕਿ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ/ਅਸਲੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਅਨੇਕਚਰ ਵਜੋਂ ਨੱਥੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਅਧਿਕਾਰਤ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(ਇਹ) ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅਗਾਊਂ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

(iii) ਕਿ ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਇਸ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਅੰਤਿਮ ਨਿਪਟਾਰੇ ਤੱਕ ਅਣਗਹਿਲੀ ਵਾਲੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਲਈ ਜੀ.ਕੇ ਵਿਮਲ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਦੇ ਨਾਲ ਐਮ.ਜੇ.ਐਸ. ਸੇਠੀ, ਵਧੀਕ ਏ.ਜੀ.

ਆਨੰਦ ਸਵਰੂਪ। ਸੁਨੀਲ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਨਾਲ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਲਈ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਸ.

ਨਿਰਣਾ

ਐਸ.ਐਸ.ਸੰਧਾਵਾਲੀਆ, ਸੀ.ਜੇ

1, ਕੀ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅਤੇ ਰਾਜ ਮਾਰਗਾਂ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਅਤੇ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਉਦਯੋਗਿਕ ਵਿਵਾਦ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2(i) ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ 'ਉਦਯੋਗ' ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਆਮ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਸਵਾਲ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰਤ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਫੁੱਲ ਬੈਚ ਕੋਲ।

2, ਪੱਖਾਂ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਸਹਿਮਤ ਹਨ ਕਿ ਇੱਥੇ ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਅਤੇ ਮੁੱਢਲੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਵਾਲ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ, 1981 ਦੇ ਸੀਡਬਲਯੂਪੀ ਨੰਬਰ 2826 ਵਿੱਚ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇਹ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ— ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ, ਕੁਮਿਪ ਸਿੰਘ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਜਵਾਬਦੇਹ ਕਰਮਚਾਰੀ, ਦੇ ਮਕੈਨੀਕਲ ਸਰਕਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੈਕਸ਼ਨਲ ਅਫਸਰ ਵਜੋਂ ਤਤਕਾਲ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 25 ਮਈ, 1973 ਨੂੰ ਪਬਲਿਕ ਵਰਕਸ ਡਿਪਾਰਟਮੈਂਟ ਦੀ ਬਿਲਡਿੰਗ ਐਂਡ ਰੋਡ ਬ੍ਰਾਂਚ, ਪਾ+ਇਲਾ। ਪੱਤਰ ਪੀ. 1 ਰਾਹੀਂ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸਥਾਈ ਸੀ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਨੋਟਿਸ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਾਸਿਓਂ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਜਵਾਬਦੇਹ ਸੀ। ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਲਈ ਸੀ ਜਾਂ ਵਿਭਾਗੀ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ ਕੀਤੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੱਕ, ਜੋ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਸ਼੍ਰੀ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, - ਅਨੁਸੂਚੀ ਪੀ. 4 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ 30 ਜੂਨ, 1976 ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਡਿਊਟੀ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਲਗਭਗ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਬਾਅਦ 30 ਜਨਵਰੀ, 1979 ਨੂੰ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਕਰਮਚਾਰੀ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਪ੍ਰੀਜ਼ਾਈਡਿੰਗ ਅਫਸਰ, ਲੇਬਰ ਕੋਰਟ, ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ, ਆਪਣੇ ਪੁਰਾਣੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਉਮਰ ਦੇ ਨਾਲ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਮੁੜ-ਬਹਾਲੀ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਵਿਵਾਦਤ ਸੀ

ਅਤੇ ਧਿਰਾਂ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ 'ਤੇ ਲੇਬਰ ਕੋਰਟ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਮੁੱਦੇ ਬਣਾਏ: -

1. ਕੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਸ ਸੰਦਰਭ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ?
2. ਕੀ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਉਦਯੋਗਿਕ ਵਿਵਾਦ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਉਦਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ?
3. ਕੀ ਉਦਯੋਗਿਕ ਵਿਵਾਦ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨਹੀਂ

ਰੈ?

4. ਕੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਜਾਇਜ਼ ਅਤੇ ਕ੍ਰਮ ਅਨੁਸਾਰ ਸੀ?
5. ਰਾਹਤ.

ਮੁੱਦੇ ਨੰ. 1, 2 ਅਤੇ 3 ਨੂੰ ਲੇਬਰ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਇਕੱਠੇ ਨਿਪਟਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੰਗਲੌਰ ਵਾਟਰ ਸਪਲਾਈ ਅਤੇ ਸੀਵਰੇਜ ਬੋਰਡ ਬਨਾਮ ਏ. ਰਾਜਪਾ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, (1), ਇਸ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਇਆ: -

“ਕਿਉਂਕਿ PWD B&R ਨੂੰ ਇੱਕ ਉਦਯੋਗ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਕਰਮਚਾਰੀ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਇਸਲਈ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਵਿਚਕਾਰ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਉਦਯੋਗਿਕ ਵਿਵਾਦ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਜੋ ਕਿ ਲੇਬਰ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਤਿੰਨੋਂ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਅੰਕ ਨੰਬਰ 4 ਦੇ ਅਧੀਨ ਗੁਣਾਂ 'ਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧਦੇ ਹੋਏ ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ 1 ਨੂੰ ਛਾਟੀ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਸਮਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਸਮਾਪਤੀ ਦਾ ਉਕਤ ਹੁਕਮ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ-ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਮੁੜ-ਬਹਾਲੀ ਦੀ ਰਾਹਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਅਸਥਾਈ ਕਰਮਚਾਰੀ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਪਿਛਲਾ ਤਨਖਾਹ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਨੇ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਲੇਬਰ ਕੋਰਟ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਸਖਤ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ * CWP ਨੰਬਰ 1227 ਆਫ 1981 ਵਿੱਚ, ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੇ ਵੀ ਪੂਰੀ ਬੈਕ ਆਈਵੀਏਸ ਦੀ ਵਾਧੂ ਰਾਹਤ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ।

(1) ਏਆਈਆਰ 1978 ਐਸਸੀ 548.

3. ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ, ਕਿਉਂਕਿ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਤੁਰੰਤ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਨੂੰ ਸਮਝ ਲਿਆ ਸੀ, ਅਰਥਾਤ ਕੀ ਸਰਕਾਰੀ, ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਜਾਂ ਰਾਜ ਮਾਰਗਾਂ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਦੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ 'ਉਦਯੋਗ' ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਸਹਾਇਕ ਅਤੇ ਵਿਕਲਪਕ ਸਵਾਲ ਇਹ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਬਿਲਡਿੰਗ ਅਤੇ ਆਰਡੈਂਡਸ ਬ੍ਰਾਂਚ ਦਾ ਮਕੈਨੀਕਲ ਵਿੰਗ ਸੜਕ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਅਤੇ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਇਸ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇਗਾ।

4. ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਇੱਥੇ ਵਿਆਪਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪਹਿਲੂਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ, ਇਸਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਇੰਨਾ ਵੱਡਾ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣਾ ਬੇਲੋੜਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਦਯੋਗਿਕ ਵਿਵਾਦ ਐਕਟ (ਜਿਸਨੂੰ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਐਕਟ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ* ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਅਤੇ ਨਿਰਮਾਣ 'ਤੇ ਵੀ ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨਾ ਸ਼ਾਇਦ ਤਾਜ਼ਗੀ ਵਾਲਾ ਹੁੰਦਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਨਿਆਂਇਕ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਦੀਆਂ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਹੁਣ ਇਸ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਇਸ ਝਾੜੀ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਰੋਕ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਮਾਮਲਾ ਆਰਸੀਐਸ-ਏਕੀਕ੍ਰਿਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਹੈ, ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਡੀਐਨ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਕੇ ਅੰਤਮ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਵਿਰੋਧੀ ਘੋਸ਼ਣਾਵਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬੈਨਰਜੀ ਬਨਾਮ ਪੀ.ਆਰ. ਮੁਖਰਜੀ ਅਤੇ ਹੋਰ, (2) ਅਤੇ ਬੰਗਲੌਰ ਵਾਟਰ ਸਪਲਾਈ ਅਤੇ ਸੀਵਰੇਜ ਬੋਰਡ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਹਾਲ ਹੀ ਦੇ ਲੋਕਸ ਕਲਾਸਿਕਸ ਦੇ ਨਾਲ ਸਮਾਪਤੀ (ਇੱਕ ਉਮੀਦ ਅੰਤ ਵਿੱਚ)। ਇਸ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਇਸ ਲਈ, ਮਾਮਲਾ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਚਾਰ ਵੱਖ-ਵੱਖ

State of Punjab v. Kuldip Singh and another,
(S. S. Sandhwalia, C.J.)

ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਮਝਦਾਰ ਪੈਟਿਓ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹੈ। ਇਹ ਯਾਦ ਰੱਖਣ ਯੋਗ ਹੈ ਕਿ 21 ਫਰਵਰੀ, 1978 ਨੂੰ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਉਣ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਚੀਫ ਜਸਟਿਸ ਬੇਗ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੰਖੇਪ ਫੈਸਲਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਸੀ: -

“ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਸੋਚ ਦੀ ਲਾਈਨ ਦੀ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੰਖੇਪ ਅਤੇ ਜਲਦਬਾਜ਼ੀ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਵਿਦਵਾਨ ਭਰਾ ਅਈਅਰ ਦੇ ਸਿੱਟਿਆਂ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ ਅਤੇ ਮੈਂ ਉਸਦੇ ਤਰਕ ਦਾ ਲਗਭਗ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਕਿਉਂਕਿ ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਹੈ, , ਹੁਣੇ ਹੀ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਅੱਜ ਹੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਨੂੰ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਹੈ. ਕੱਲ੍ਹ ਤੋਂ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਜੱਜ ਵਜੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ. ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਕੇਸਾਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸੱਚਮੁੱਚ ਕੋਈ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਹ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ' ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ' ਫੰਕਸ਼ਨਾਂ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(2) ਏਆਈਆਰ 1953 ਐਸਸੀ 58.

ਉਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਬੈਂਚ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਤਿੰਨ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜਾਂ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਿਆ: -

ਅਸੀਂ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਅਈਅਰ, ਜੇ. ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਨਾਜ਼ੁਕ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟਾਏ ਗਏ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ ਕਿ ਬੰਗਲੌਰ ਵੂਟਰ ਸਪਲਾਈ ਅਤੇ ਸੀਵਰੇਜ ਬੋਰਡ ਦੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਸਹਿਮਤੀ ਅਤੇ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਦੇ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਸਾਡੇ ਕਾਰਨ ਦੇਵਾਂਗੇ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਹੋਵੇ, ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਨੁਕਤਿਆਂ 'ਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਸਾਡੇ ਵਿਦਵਾਨ ਭਰਾ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਦੋ ਰਾਏ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ - ਇੱਕ ਚੰਦਰਚੂੜ, ਜੇ. (ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰਭੂਤਾ ਵਜੋਂ) ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਅਈਅਰ ਜੇ, ਦੇ ਮਾਮ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਬਹੁਮਤ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਜੇ., ਆਪਣੀ ਤਰਫੋਂ ਅਤੇ ਤੁਲਜਾਪੁਰਕਰ, ਜੇ. ਇੱਕ ਉਲਟ ਵਿਚਾਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ: -

"ਸਾਡੇ ਸਾਰਿਆਂ ਦੁਆਰਾ 'ਉਦਯੋਗ' ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅਸਲ ਸੰਕੇਤ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਵਖਰੇਵੇਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਵਿੱਚ ਮੁਸ਼ਕਲ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ - ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਬੈਂਚ ਦੇ ਨਾਲ ਵੀ ਹੋਇਆ ਹੈ - ਅਸੀਂ ਸੋਚਦੇ ਹਾਂ, ਹੁਣ ਸਮਾਂ ਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਉਪਰੋਕਤ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਵਿਵਾਦਾਂ ਲਈ ਧੁੰਦ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸ਼ੀਕਿਆਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਵਿਆਪਕ ਖਿੱਲ ਦੇ ਨਾਲ ਕਦਮ ਚੁੱਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਲਈ ਇਸ ਦੇ ਵੱਡੇ ਬੈਂਚਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅਦਾਲਤਾਂ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ 'ਖਾਸ ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਫਾਰਮੂਲੇ' ਨੂੰ ਵਿਕਸਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਵੱਲ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਹਨ।

ਬੰਗਲੌਰ ਵਾਟਰ ਸਪਲਾਈ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਉਮੀਦ ਕਿ ਉਲਝੇ ਹੋਏ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਸੁਲਝਾਉਣ ਲਈ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਖਲ ਦੇਵੇਗੀ, ਹੁਣ ਤੱਕ ਝੂਠ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਅਤੇ

ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਸ ਲਈ ਕਿਸਮਤ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਅਦਾਲਤਾਂ, (ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਜੇ. ਦੁਆਰਾ ਸਹੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ) ਅਜਿਹੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਧੁੰਦਲੇ ਅਤੇ ਪੂੰਜੀ ਵਾਲੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣਾ ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾਉਣ ਦੇ ਕੰਢੇ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਹਟ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸਦਾ ਅਰਥ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸਦੀ ਅਸਪਸ਼ਟਤਾ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਹੈ।

6. ਬੈਂਗਲੁਰੂ ਵਾਟਰ ਵਿੱਚ ਅੰਤਿਮ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਅਨੁਪਾਤ ਦੀਆਂ ਤੰਗ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਹੈ।

ਸਪਲਾਈ ਬੋਰਡ ਦੇ (ਸੁਪਰਾ) ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੁਣ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਇਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਅਨੁਪਾਤ ਦਾ ਨਿਚੋੜ ਹੈ। ਅਤੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੂਹ 'ਤੇ ਇਸਦੀ ਅਰਜ਼ੀ, ਜੋ ਕਿ ਸਿਰਫ ਸੀਮਤ ਅਭਿਆਸ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਇਹ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਹੁਣ ਸਹਾਰਾ ਲੈ ਰਿਹਾ ਹੈ।

6. ਬੈਂਗਲੁਰੂ ਵਾਟਰ ਸਪਲਾਈ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਅਈਅਰ, ਜੇ., ਜਿਸ ਨੇ ਮੁੱਖ ਫੈਸਲਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ, ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਅੰਤਲੇ ਪੈਰਾ ਨੰਬਰ 161 ਵਿੱਚ ਕਈ ਸਿਧਾਂਤ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਸਾਡੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਢੁਕਵੇਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ: -

"IV. ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਟੈਸਟ;

- (a) ਜਿੱਥੇ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦਾ ਇੱਕ ਕੰਪਲੈਕਸ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਲੰਬੜੀ ਛੋਟ ਦੇ ਯੋਗ ਹਨ, ਬਾਕੀ ਨਹੀਂ, ਟੋਟਾ ' ਅੰਡਰਟੇਕਿੰਗ 'ਤੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਜੀਨਾਹ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ 'ਵਰਕਰ' ਨਹੀਂ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ (3) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਕੁਝ ਵਿਭਾਗ ਮਾਲ ਦੇ ਉਤਪਾਦਕ ਨਹੀਂ ਹਨ 'ਅਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅਲੱਗ-ਥਲੱਗ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਪੂਰਵ-ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਵਿਭਾਗਾਂ ਦੀ ਏਕੀਕ੍ਰਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਨਾਗਪੁਰ (4) ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਅਸਲ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਹੋਵੇਗੀ। ਪੂਰਾ ਹਿੱਸਾ 'ਉਦਯੋਗ' ਹੋਵੇਗਾ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਅਨੁਸਾਰ 'ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ' ਨਹੀਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਥਿਤੀ ਦੁਆਰਾ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।
- (b) ਪਿਛਲੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਕਾਰਜ, ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਸਮਝੇ ਗਏ (ਇਕੱਲੇ) ਛੋਟ ਲਈ ਯੋਗ ਹਨ, ਨਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਜਾਂ ਵਿਧਾਨਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਭਲਾਈ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਜਾਂ ਆਰਥਿਕ ਸਾਹਜ।
- (c) ਸੰਪ੍ਰਭੂ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਵਿਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ, ii ਅਜਿਹੀਆਂ ਇਕਾਈਆਂ ਹਨ ਜੋ ਉਦਯੋਗ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵਿਭਾਜਨਯੋਗ ਹਨ, ਫਿਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ S. 2(j) ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਉਣਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
- (d) ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਤੇ ਸਮਰੱਥ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਵਿਧਾਨਕ ਉਪਬੰਧ ਐਕਟ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਟਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

V. ਅਸੀਂ ਸਫਦਰਜੰਗ (5), ਸਾਲਿਸਟਰਜ ਕੇਸ (6), ਜਿਮਖਾਨਾ (6A), ਦਿੱਲੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ (ਸੁਪਰਾ) * ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

(3) 'ਏਆਈਆਰ 1963 ਐਸਸੀ 1973

(4) 'ਏਆਈਆਰ 1960 ਐਸਸੀ 675

(5) 'ਏਆਈਆਰ 1970 ਐਸ, ਸੀ. 1407

State of Punjab v. Kuldip Singh and another,
(S. S. Sandhawalia, C.J.)

(6.) AIR 1962 SC 1080.

(6A) AIR 1968 SC '554.

ਧਨਰਾਜ ਗਿਰਜੀ ਹਸਪਤਾਲ (7) ਅਤੇ ਹੋਰ ਨਿਯਮ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਨੁਪਾਤ ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਚੱਲਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਹਸਪਤਾਲ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸਭਾ (8) ਦਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੁਨਰਵਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਹੁਣ, ਉਪਰੋਕਤ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਬੈਨਰਜੀ ਦੇ ਕੇਸ ਅਤੇ ਹਸਪਤਾਲ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸਭਾ ਦੇ ਕੇਸ (ਜਿਸ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੁੜ ਵਸੋਬਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ) ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਨਾਗਪੁਰ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਵੀ . ਇਸਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ, (ਸੁਪਰਾ) 'ਤੇ ਵੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੀ ਅੰਤਿਮ ਮੋਹਰ ਲਗਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਇਸਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਇਹ ਬੰਗਲੌਰ ਵਾਟਰ ਸਪਲਾਈ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜੋੜੇ ਗਏ ਇਹਨਾਂ ਤਿੰਨ ਕੇਸਾਂ ਦਾ ਅਨੁਪਾਤ ਹੈ ਜੋ ਹੁਣ ਫੀਲਡ ਨੂੰ ਫੜਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਰਜ਼ੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਹਨ।

(7) ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 2(j) ਵਿੱਚ 'ਉਦਯੋਗ' ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਵਿਧਾਨਿਕ ਝਰਨੇ-ਸਿਰ ਵੱਲ ਮੁੜਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ: -

21j) 'ਉਦਯੋਗ*' ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕੋਈ ਕਾਰੋਬਾਰ, ਵਪਾਰ, ਨਿਰਮਾਣ ਜਾਂ ਉੱਦਮ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਰੁਜ਼ਗਾਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾਉਣ ਅਤੇ ਬੁਲਾਉਣ, ਸੇਵਾ, ਰੁਜ਼ਗਾਰ, ਜਾਂ ਉਦਯੋਗਿਕ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਹੈ
ਹੈਂਡੀਕਰਾਫਟ, ਕਿੱਤੇ ਜਾਂ ਕਾਮਿਆਂ ਦੀ ਮੰਗ।"

ਇੱਥੇ ਜੇ ਗੱਲ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨ ਦੀ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਉਹ ਤੱਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਇੰਨੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਐਪਲੀਟਿਊਡ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਛਪੀ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਉਦਾਰਤਾ ਨਾਲ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਅਸਮਾਨ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਲਗਭਗ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘੇਰੇ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕਿ ਇਸ ਵਿਆਪਕ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਇਸ ਨੂੰ ਦੇਣ ਲਈ ਨਿਆਂਇਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੀਮਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ' ਇੱਕ ਅਰਥਪੂਰਨ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਹੁਣ ਇੰਨੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੈਟਲ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨਾ ਬੇਲੋੜੀ ਹੈ। ਇਹ ਡੀ.ਐਨ. ਬੈਨਰਜੀ ਦੇ ਕੇਸ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪੁਰਾਣੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਹੈ, ਪਰ ਹਸਪਤਾਲ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸਭਾ* ਦੇ ਕੇਸ (ਜਿਸ ਨੂੰ ਹੁਣ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੰਗਲੌਰ ਵਾਟਰ ਸਪਲਾਈ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਮੁੜ ਵਸੋਬਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ) ਵਿੱਚ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਵਧੇਰੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ :-

“ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਸੈਕਸ਼ਨ 2(j) ਬਹੁਤ ਵਿਆਪਕ ਸੰਕੇਤ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਇੱਕ ਲਾਈਨ ਨੂੰ ਨਿਰਪੱਖ ਅਤੇ ਨਿਆਂਪੂਰਣ ਢੰਗ ਨਾਲ ਖਿੱਚਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ! ਤਾਂ ਕਿ ਕੁਝ ਕਾਲਿੰਗ ਸੇਵਾਵਾਂ ਜਾਂ ਉੱਦਮਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਜੇ ਸਾਰੇ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤੇ ਗਏ ਹਨ

- (8) ਏਆਈਆਰ 1975 ਐਸਸੀ 2032।
(9) ਏਆਈਆਰ 1960 ਐਸਸੀ 610।

ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਵਿਆਪਕ ਅਰਥ, ਸਾਰੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਅਤੇ ਬਿਮਾਰ ਕਾਲਿੰਗ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਆਉਣਗੀਆਂ, ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨੌਕਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਜੀ ਜਾਂ ਘਰੇਲੂ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੇਵਾ ਵੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਵਿਆਪਕ ਪੱਧਰ 'ਤੇ 'ਸੇਵਾ' ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਸੇਵਾ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮਰੱਥਾ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਸਾਨੂੰ, ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲਾਈਨ ਕਿੱਥੋਂ ਖਿੱਚੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 20

State of Punjab v. Kuldip Singh and another,
(S. S. Sandhwalia, C.J.)

ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ ਵਿਆਪਕ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕਿਹੜੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ), ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਇੱਕ ਮੁਸ਼ਕਲ ਸਮੱਸਿਆ ਹੈ।"

ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਫਿਰ ਨਾਗਪੁਰ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ:-

"* * *. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਹਰ ਕਾਲਿੰਗ, ਸੇਵਾ, ਕਿਸੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਜਾਂ ਕੋਈ ਕਾਰੋਬਾਰ, ਵਪਾਰ ਜਾਂ ਮਾਲਕ ਦੀ ਕਾਲਿੰਗ ਇੱਕ ਉਦਯੋਗ ਹੋਵੇਗੀ। ਪਰ ਇੰਨਾ ਵਿਆਪਕ ਅਰਥ ਉਹਨਾਂ ਵਸਤੂਆਂ ਨੂੰ ਪਛਾੜਦਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਐਕਟ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਪੂਰੇ ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼, ਦਾਇਰੇ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਇਸ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸੀਮਤ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਬੰਗਲੌਰ ਵਾਟਰ ਸਪਲਾਈ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਅਈਅਰ, ਜੇ.

“ਹਾਲਾਂਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ 2(j) ਆਪਣੇ ਦੋ ਅੰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਚੌਥੇ ਐਪਲੀਟਿਊਡ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਵੱਡਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

(a) 'ਅੰਡਰਟੇਕਿੰਗ' ਨੂੰ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਅਤੇ ਸੰਗਠਨਾਤਮਕ ਸੰਕੁਚਨ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬੈਨਰਜੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨਿਰਣੇ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸੇਵਾ, ਕਾਲਿੰਗ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵੀ। ਇਹ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੀਆਂ ਸੰਗਠਿਤ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ I (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਤੀਹਰੇ ਤੱਤਾਂ ਨੂੰ ਰੱਖਦੀਆਂ ਹਨ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਵਪਾਰ ਜਾਂ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨਹੀਂ, ਫਿਰ ਵੀ 'ਉਦਯੋਗ' ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਬਸ਼ਰਤੇ ਗਤੀਵਿਧੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ, ਮਾਲਕ-ਕਰਮਚਾਰੀ ਅਧਾਰ, ਕਿਸ ਨਾਲ ਸਮਾਨਤਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਅਸੀਂ ਵਪਾਰ ਜਾਂ ਵਪਾਰ ਵਿੱਚ ਲੱਭਦੇ ਹਾਂ।*'

‘Slate of Punjab v. Kuldip Singh and another
(S. S. Sandhwalia, C.J.)

ਉਪਰੋਕਤ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਹੁਣ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2(j) ਵਿੱਚ ਉਦਯੋਗ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਬੇਅੰਤ ਚੌੜਾਈ ਦਾ ਨਿਆਂਇਕ ਸੰਕੁਚਨ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਸਿਰਫ਼ ਸਾਦੀ ਭਾਸ਼ਾ 'ਤੇ ਦਲੀਲ ਅੰਤਿਮ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਰੱਖੀਆਂ ਗਈਆਂ ਅਧਿਕਾਰਤ ਸੀਮਾਵਾਂ ਅਤੇ ਬੰਦਸ਼ਾਂ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਸੀਮਾਵਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਦੋਵੇਂ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਅਤੇ ਸਹਿਯੋਗੀ ਵੀ ਹਨ ਅਤੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਤੋਂ ਆਪਣਾ ਰੰਗ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੇ ਵੱਡੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਵਜੋਂ ਵੀ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ 'ਉਦਯੋਗ' ਦੀ ਵਿਧਾਨਕ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਇਸ ਨਿਆਂਇਕ ਸੰਕੁਚਨ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਇਸ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ।

8. ਹੁਣ ਇਹ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ - 'ਉਦਯੋਗ' ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਚੌੜਾਈ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਅਤੇ ਸੰਗਠਨਾਤਮਕ ਸੰਗਠਨ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਬੰਗਲੌਰ ਵਾਟਰ ਸਪਲਾਈ ਦੇ ਮਾਮਲੇ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਾਂ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਚੌੜਾਈ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦੇਖਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਕੀ ਆ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਆਪਕ ਆਮ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਪੈਕਟ੍ਰਮ। ਇੱਕ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਚਰਚਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ (ਪੈਰਾ 112 ਤੋਂ 124 ਵਿੱਚ) ਇਹ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਸਿੱਖਿਆ (ਭਾਵੇਂ ਰਾਜ ਜਾਂ ਨਿੱਜੀ ਸੰਸਥਾ ਦੁਆਰਾ), ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਸੰਸਥਾਵਾਂ (ਪੈਰਾ 125 ਤੋਂ 133), ਖੋਜ ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਦਿੱਲੀ ਜਿਮਖਾਨਾ ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਕਟ ਕਲੱਬ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਵਰਗੇ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਲੱਬਾਂ। (ਪੈਰਾ 137 ਤੋਂ 147), ਅਤੇ ਸਹਿਕਾਰੀ ਅਦਾਰੇ ਜੋ ਕਿ ਵਪਾਰ ਅਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਸਮਾਨ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2(j) ਦੇ ਅਧੀਨ ਉਦਯੋਗ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਆ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸਰਦਰਸ਼ੰਗ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਹਿਦਾਇਤੁੱਲਾ, ਸੀਜੇ ਦੁਆਰਾ ਲਏ ਗਏ ਉਲਟ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਚਰਚਾ (ਪੈਰਾ 151 ਤੋਂ 157 ਵਿੱਚ) ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

9. ਬੰਗਲੌਰ ਵਾਟਰ ਸਪਲਾਈ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਪੈਰਾ 161 ਵਿੱਚ ਕਟੌਤੀਯੋਗ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਵਿਆਪਕ ਫਾਰਮੂਲੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ, ਇੱਥੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਲਈ ਕੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਇੱਕ ਤੰਗ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਵਾਲ ਹੈ। ਇਸ ਯੂਲ ਬੈਂਚ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਮੁਢਲਾ ਮੁੱਦਾ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਦਯੋਗ ਕੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਕੱਲੇ ਰਾਜ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹੈ, ਅਤੇ ਫਿਰ ਇਹ ਕਿ ਕਦੋਂ ਅਜਿਹੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (ਜੇ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਦਯੋਗ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਆਵੇਗੀ। ਐਕਟ. ਇਹ ਦੁਹਰਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿੱਚ

ਬੰਗਲੌਰ ਵਾਟਰ ਸਪਲਾਈ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ), ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਅਤੇ ਕੁੱਲ ਪਰਿਪੇਖ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਨਾ ਕਿ ਇਸ ਸੰਕੁਚਿਤ ਫੋਕਸ 'ਤੇ, ਜਿਸ ਲਈ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਅਈਅਰ, ਜੇ., ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਪੈਰਾ 46 ਵਿੱਚ, ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਦਾ ਹੈ : H

"ਕੀ ਸਰਕਾਰੀ ਕੰਮ, ਸਟ੍ਰੀਟੋ ਸੋਨਮ, ਉਦਯੋਗਿਕ ਹਨ ਅਤੇ ਜੇ ਨਹੀਂ, ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਾਜ਼-ਸਾਮਾਨ ਦੀ ਛੋਟ ਦੀ ਹੱਦ ਕੀ ਹੈ?"

ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਸਨੇ ਇੱਕ ਸਿੱਟੇ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇੱਕ ਸੰਪੂਰਨ ਜਾਂ ਨਿਰਣਾਇਕ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਰੁਕਾਵਟ ਨਹੀਂ ਪਾਈ ਕਿ ਰਾਜ ਦੇ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਅਤੇ ਰਾਜਕੀ ਕਾਰਜ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਦਯੋਗ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖੇ ਜਾਣਗੇ ਜਦੋਂ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਵਿਧਾਨਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਰਥਿਕ ਸਾਹਸ ਉਸੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੋਣਗੇ। . ਸਿੱਟੇ

ਵਜੋਂ, ਇਹ ਪੇਟੈਂਟ ਹੈ ਕਿ ਬੰਗਲੌਰ ਵਾਟਰ ਸਪਲਾਈ ਦਾ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਾਰੇ ਚਾਰਾਂ 'ਤੇ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਕਵਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਬਣਾਏ ਗਏ ਸਿਧਾਂਤ ਸਮੱਸਿਆ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਇੱਕ ਅਟੁੱਟ ਸੰਕੇਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਗੇ।

10. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਂ ਇਸਨੂੰ ਦੇਖਦਾ ਹਾਂ, ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਮੱਸਿਆ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਦੋਂ ਸਰਕਾਰੀ ਕੰਮ (ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਨਿੱਜੀ ਉੱਦਮੀਆਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ) ਵੀ ਉਦਯੋਗ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਆਉਣਗੇ ਅਤੇ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹੜੇ ਟੈਸਟ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਹਨ।

11. ਹੁਣ, ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕੱਲੇ ਰਾਜ ਜਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੀ ਸੀਮਾ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਮਾਮਲਾ ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਚਾਰ ਗੁਣਾ ਵਰਗੀਕਰਨ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਲਈ, ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼੍ਰੇਣੀਬੱਧ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ: -

- (1) ਰਾਜ ਦੇ ਪ੍ਰਭੁਸੱਤਾ ਸੰਪੰਨ ਜਾਂ ਰਾਜਕੀ ਕਾਰਜ ਜੋ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮੁੱਢਲੇ ਅਤੇ ਅਟੁੱਟ ਅਧਿਕਾਰ ਹਨ।
- (2) ਆਰਥਿਕ' ਸਾਹਸ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਪਾਰ ਅਤੇ ਵਪਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
- (3) ਸੰਗਠਿਤ ਗਤੀਵਿਧੀ ਜਿਸ 'ਤੇ ਵਪਾਰ ਦੇ ਕੁੱਲ ਸੂਚਕਾਂ ਨਾਲ ਮੋਹਰ ਨਹੀਂ ਲਗਾਈ ਗਈ ਹੈ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ 'ਵਪਾਰ ਅਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨਾਲ ਸਮਾਨਤਾ ਜਾਂ ਸਮਾਨਤਾ' ਹੈ।
- (4) ਰਹਿੰਦ-ਖੂੰਹਦ ਨੇ ਸਰਕਾਰੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਸੰਗਠਿਤ ਕੀਤੀ ਜੋ ਉਪਰੋਕਤ ਤਿੰਨ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ।

State of Punjab v. Kuldip Singh and another
(S. S. Sandhawali'a, C.J.)

12. ਹੁਣ, ਉਪਰੋਕਤ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪਹਿਲੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਇਹ - ਨਿਆਂਇਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੈਵਿਲ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸੈਟਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਵਿਵਸਥਿਤ ਗਤੀਵਿਧੀ ਨਾਲ ਸਭ ਤੋਂ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਸਮਾਨਤਾ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਰਾਜ ਦੇ ਸ਼ਾਸਨ ਜਾਂ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਸੈਕਸ਼ਨ 2 ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਉਦਯੋਗ ਦੇ ਪੈਲ ਤੋਂ ਪਰੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੇ (j) ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਵਿਆਪਕ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਆ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸੱਚਮੁੱਚ ਇੰਨਾ ਸੁਲਝਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਵਿਸਤਾਰ ਨਾਲ ਦੱਸਣਾ ਵਿਅਰਥ ਹੋਵੇਗਾ

- ਸਿਧਾਂਤ ਜਾਂ ਕਨੂੰਨ। *ਦੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ*
ਬੰਬਈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਹਸਪਤਾਲ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸਭਾ ਅਤੇ ਹੋਰ (ਸੁਪਰਾ), ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ: -

“S. 2(j) ਤੋਂ ਕੁਝ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਹੋਵੇਗਾ। ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਮੁਸ਼ਕਲ ਦੇ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਰਾਜਸੀ ਸੰਪ੍ਰਭੂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, S. 2(j) ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹਨ। ਇਹ ਉਹ ਕਾਰਜ ਹਨ ਜੋ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸਰਕਾਰ ਸ਼ਾਸਨ ਲਈ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਕੋਈ ਵੀ ਨਿੱਜੀ ਨਾਗਰਿਕ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਟੀਨਸ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ।”

ਅਤੇ ਨਾਗਪੁਰ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੁਹਰਾਇਆ: -

ਇਸ ਲਈ, ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਚਿੰਤਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿ ਰਾਜ ਦੇ ਨਿਯਮਤ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ 'ਉਦਯੋਗ*' ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਦਯੋਗਿਕ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਿਵਾਦਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਲਈ, ਅਸੀਂ 'ਉਦਯੋਗ*' ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਦੇ ਰਾਜਕੀ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ।

13. I'aw ਵੇਵ ਦੀਆਂ ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਆਖਿਆਵਾਂ ਲੱਭੀਆਂ ਗਈਆਂ ਬੰਗਲੌਰ ਵਾਟਰ ਸਪਲਾਈ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਅਣਗੌਥੇ ਪੁਸ਼ਟੀ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਦੇ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਅਤੇ ਨਿਯਮਤ ਕਾਰਜ (ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (j) ਦੇ ਵਿਆਪਕ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਉਂਦੇ ਹੋਣ) ਨੂੰ ਨਿਆਂਇਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਦਯੋਗ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

14 ਇਸ ਸਪੈਕਟ੍ਰਮ ਦੇ ਉਲਟ ਪਾਸੇ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਦੂਜੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਆਧੁਨਿਕ ਰਾਜ ਇਸ ਲਈ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਕਰਦਾ ਹੈ

ਇਸਦੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਭਲਾਈ, ਜੋ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਨਿਰਵਿਘਨ ਵਪਾਰ ਜਾਂ ਵਪਾਰਕ ਗਤੀਵਿਧੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਸਰਕਾਰ ਵਪਾਰ ਅਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਵਿਉਂਤਬੱਧ ਅਤੇ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਕੋਈ ਛੋਟ ਨਹੀਂ ਮੰਗਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹੀ ਗਤੀਵਿਧੀ, ਜੋ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਨਿੱਜੀ ਉਦਯੋਗ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਸਰਕਾਰੀ ਏਜੰਸੀ ਦੁਆਰਾ ਸੰਚਾਲਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। . ਇੱਕ ਆਸਾਨ ਉਦਾਹਰਨ ਇਹ ਹੋਵੇਗੀ ਜਿੱਥੇ ਰਾਜ ਖੁਦ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਵਸਤੂਆਂ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਲਈ ਪ੍ਰਚੂਨ ਜਾਂ ਥੋਕ ਵਪਾਰ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਘਰੇਲੂ ਉਦਾਹਰਣ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਨ ਲਈ, ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਨੇ ਪਨਸਪ ਸਕੀਮ ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿੱਜੀ ਪ੍ਰਚੂਨ ਦੁਕਾਨਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਨੈਟਵਰਕ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁੱਝ ਬੁਨਿਆਦੀ ਮਨੁੱਖੀ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਉਪਲਬਧ ਕਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਸੂਖਮ ਗਤੀਵਿਧੀ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਛੋਟੇ ਦੁਕਾਨਦਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵਪਾਰਕ ਗਤੀਵਿਧੀ ਹੁਣ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਨਾਲ ਵੱਖਰਾ ਜਾਂ ਅਨੁਕੂਲ ਵਿਤਕਰੇ ਵਾਲੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਆਉਣ ਦੀ ਵਾਰੰਟੀ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਜਿਹੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਸੈਕਸ਼ਨ 2(j) ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਅਤੇ ਅੱਖਰ ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੋਵੇਗੀ। ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਉਦਾਹਰਨ ਲਈ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 1968 ਵਿੱਚ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਬੈਂਕਿੰਗ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦਾ ਰਾਸ਼ਟਰੀਕਰਨ ਕੀਤਾ। ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਬੈਂਕਿੰਗ ਇੱਕ ਮੁੱਢਲੀ, ਵਪਾਰਕ ਗਤੀਵਿਧੀ ਸੀ ਅਤੇ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਨਾਲ, ਰਾਜ ਅਜਿਹੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਬਦਲ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਸਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਹ ਉਦਯੋਗ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਹੀ ਰਹੇਗਾ। . ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਦੂਜੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਜਿੱਥੇ ਰਾਜ ਆਰਥਿਕ ਰੁਮਾਂਚਾਂ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਪਾਰ ਅਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਸਮਾਨ ਹੈ, ਅਜਿਹੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸੁਭਾਅ ਕਾਰਨ ਉਦਯੋਗ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਹੀ ਰਹੇਗੀ। ਗਤੀਵਿਧੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਸਮੇਂ ਇਹ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਵਧੇਰੇ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

15. ਫਿਰ ਰਾਜ ਦੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਦੀ ਤੀਜੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਹੈ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਭਾਵੇਂ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਵਪਾਰ ਜਾਂ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਜੋਂ ਮੋਹਰ ਨਹੀਂ ਲਗਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ, ਫਿਰ ਵੀ ਇਸ ਨਾਲ ਕੁਝ ਸਮਾਨਤਾ ਜਾਂ ਸਮਾਨਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਥੋੜਾ ਜਿਹਾ ਪੈਨਮਬੂਲ ਯੂਰੀਆ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਹੁਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ *ਬੈਨਰਜੀ ਦੇ ਕੇਸ* ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ *ਹਸਪਤਾਲ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸਾਖਾ*, ਅਤੇ *ਨਾਗਪੁਰ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਕੇਸ* ਵਿੱਚ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਅਤੇ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ *ਬੰਗਲੌਰ ਵਾਟਰ* ਵਿੱਚ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੀ ਅੰਤਿਮ ਮੋਹਰ ਲਗਾਉਂਦਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। *ਸਪਲਾਈ ਬੋਰਡ ਦਾ ਮਾਮਲਾ*। ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ *ਬੈਨਰਜੀ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀ* ਨੇ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਬੋਲੋੜੀ ਅਤੇ ਅਣਰੱਖਿਅਤ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਜਾਪਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਨਿਰੀਖਣ

ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ
(ਐਸ. ਐਸ. ਸੰਧਾਵਾਲਾ, ਸੀ.ਜੇ.)

ਬੰਗਲੌਰ ਵਾਟਰ ਸਪਲਾਈ ਬੋਰਡ ਦੇ ਕੇਸ ਵਾਂਗ ਹੀ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਚੰਦਰਸ਼ੇਖਰ ਅਈਅਰ ਜੇ. ਦੁਆਰਾ ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਪ੍ਰਗਟਾਏ ਗਏ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੇ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਨੂੰ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਅਈਅਰ ਜੇ. ਦੁਆਰਾ *ਬੰਗਲੌਰ ਵਾਟਰ ਸਪਲਾਈ ਬੋਰਡ ਦੇ ਕੇਸ* ਵਿੱਚ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ:

“*ਬੈਨਰਜੀ ਅਸੀਂ ਚੰਗਾ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ, ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ 'ਤੇ ਐਕਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਅਸੀਂ ਅਨਿਯਮਿਤ ਸੈਰ-ਸਪਾਟੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਇਸ ਤੋਂ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਪੱਕੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਸਥਿਰ ਕਰਨ ਲਈ ਬਾਅਦ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਾਂਗੇ। .*

ਬੈਨਰਜੀ ਦੇ ਅਨੁਪਾਤ ਨੂੰ ਬਦਲਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਭਿੰਨਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਵਿਗਾੜਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ, ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਇਸਨੂੰ ਸਿੱਧਾ ਅਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨਾ ਹੈ।

(ਪੈਰਾ 61)

ਮਾਰਗ-ਖੋਜ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਬੈਨਰਜੀ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਲਈ, ਜਿਸ ਨੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਨਿਆਂਵਾਦੀ-ਮਾਨਵਵਾਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨੂੰ ਕੰਡੀਸ਼ਨਡ ਅਤੇ ਕੈਨਾਲਾਈਜ਼ਡ ਅਤੇ ਉਪਜਾਊ ਬਣਾਇਆ ਹੈ, ਸਾਨੂੰ ਵਰਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਖੋਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮੁੱਖ ਸਮੀਕਰਨ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾਤਮਕ ਸਟੀਕਤਾ ਪ੍ਰਤੀ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਦਿਖਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਚਲਤ ਸ਼ਬਦ ਹਨ: ਕੰਮ ਦੀਆਂ ਸ਼ਾਖਾਵਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 'ਵਪਾਰ ਜਾਂ ਕਾਰੋਬਾਰ' ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਾਨ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(ਪੈਰਾ 64)।

ਹੁਣ, ਉਦਯੋਗਿਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਨੀਂਹ ਬੈਨਰਜੀ ਦੁਆਰਾ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਮੈਲਬੌਰਨ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਲਾਰਡ ਮੇਅਰ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।'

ਅਤੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਪੈਰਾ 66 ਵਿੱਚ:

ਸਮੱਸਿਆ ਦੀ ਕੁੰਜੀ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਬੈਨਰਜੀ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਕ ਹਨ।

ਅੰਸ਼ਕ ਸਮਾਨਤਾ ਤੁਲਨਾਤਮਕਤਾ ਲਈ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵਪਾਰ ਜਾਂ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੀ ਸਮਾਨਤਾ ਹੈ, ਵਿਰ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਹੈ"।

16. ਬੈਨਰਜੀ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਅਨੁਪਾਤ ਦੀ ਉਪਰੋਕਤ ਅਡੋਲਤਾਵਾਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਦੇ ਨਾਲ, ਇਸ ਸਰੋਤ ਵੱਲ ਵਾਪਸ ਜਾਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਬਰਾਬਰ

ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੈਨਰਜੀ ਦੇ ਕੇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ 4
 ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਪੰਜ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਸੀਵਿਥਾਨਕ ਬੈਂਚ ਅਤੇ, ਇਸਲਈ, ਬਾਅਦ ਦੇ ਛੋਟੇ ਬੈਂਚਾਂ ਵਿੱਚ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ
 ਤੋਂ ਭਟਕਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਿਰੀਖਣ ਉੱਤੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਸੀ; -

"ਸਾਡੇ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਪਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖੇ ਉਦੇਸ਼
 ਜਾਂ ਉਦੇਸ਼, ਅਤੇ ਮਾਲਕਾਂ ਅਤੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਵਿਵਾਦਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ, ਵਿਭਿੰਨਤਾ
 ਅਤੇ ਰੋਜ਼ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਡੇ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ
 ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਵਿਵਾਦ ਹੈ? 'ਕੰਮ ਦੀਆਂ ਸ਼ਾਖਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਨਗਰਪਾਲਿਕਾਵਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ
 ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਵਪਾਰ ਜਾਂ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਾਨ ਕਿਹਾ
 ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ'

17. ਹੁਣ ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਨਾਗਪੁਰ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ "ਵਪਾਰ ਅਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੇ
 ਸਮਾਨ" ਮੁਹਾਵਰੇ ਦੇ ਘੇਰੇ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਦਿਲ ਨਾਲ ਉਦਾਰਤਾ ਨਾਲ ਸਮਝਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ
 ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੂਰਿੰਗਜ਼ ਤੋਂ ਉਹੀ ਦੂਰੀ ਕੱਟ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਜੋ ਇਹ ਲੰਗਰ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ। ਇਹ ਬੰਗਲੌਰ ਜਲ ਸਪਲਾਈ
 ਬੋਰਡ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਬਾਅਦ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੋਂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ "ਵਪਾਰ ਅਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ
 ਦੇ ਸਮਾਨ" ਜਾਂ ਰਾਜ ਭਲਾਈ 'ਗਤੀਵਿਧੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੋਰ ਆਰਥਿਕ ਉੱਦਮਾਂ' ਨੂੰ ਵਿਆਪਕ ਪੱਧਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਕੇ, .
 ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਵਿਭਿੰਨ ਖੇਤਰ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਿੱਖਿਆ, ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਸੰਸਥਾਵਾਂ (ਸਖਤ ਅਧਿਆਤਮਕ ਤੋਂ
 ਇਲਾਵਾ) ਮਨੋਰੰਜਨ ਅਤੇ ਖੋਜ ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਹਸਪਤਾਲ ਅਤੇ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵੀ ਧਾਰਾ 2(j) ਦੇ ਅਧੀਨ
 'ਉਦਯੋਗ' ਦੇ ਆਲ੍ਹਣੇ ਵਿੱਚ ਆ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਜੇਕਰ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਲੋੜ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਟੈਸਟ। ਫਿਰ ਵੀ ਕੁਝ ਜੇ ਦੇ ਨਾਲ
 ਅੰਤਰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਸਮਾਨਤਾ, ਕੁਝ 'ਵਪਾਰ ਜਾਂ ਵਪਾਰ ਲਈ ਸਮਾਨਤਾ, ਜਾਂ ਗਤੀਵਿਧੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ
 ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਮਾਮੂਲੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਰਥਿਕ ਹੋਣ, ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਪੂਰਵ-ਲੋੜੀਂਦੀ ਵਜੋਂ। * ਉਕਤ ਸਰਕਾਰੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਨੂੰ
 ਤਰਕਸੰਗਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅੰਦਰ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਇੱਕ ਉਦਯੋਗ ਦਾ ਅਖਾੜਾ.

18. ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗਤੀਵਿਧੀ ਦੀ ਇਹ ਤੀਜੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ, ਜੋ ਵੇਡ ਜਾਂ ਵਪਾਰ ਜਾਂ
 ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ ਆਰਥਿਕ ਉੱਦਮ ਦੇ ਸਮਾਨ ਜਾਂ ਸਮਾਨ ਹੋਣ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਉਦਾਰ ਅਤੇ ਵਿਆਪਕ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਆ ਸਕਦੀ
 ਹੈ, ਹੁਣ ਅਧਿਕਾਰਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਦਯੋਗ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿ ਇਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ
 ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

19. ਆਧੁਨਿਕ ਰਾਜ ਦੀ ਸਰਕਾਰੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਦੀ ਚੌਥੀ ਅਵਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਵਿਆਪਕ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਫੈਲੀ ਹੋਈ
 ਹੈ। ਸਪੈਕਟ੍ਰਮ ਜੋ ਉਪਰੋਕਤ ਤਿੰਨ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਭਾਵ, ਇਹ ਨਾ ਤਾਂ ਰਾਜ ਦਾ ਸ਼ਾਹੀ ਜਾਂ
 ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਕਾਰਜ ਹੈ, ਨਾ ਹੀ ਸਖਤ ਵਪਾਰ ਅਤੇ ਵਪਾਰਕ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਨਾਲ
 ਦੂਰ ਤੋਂ ਸਮਾਨਤਾ ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਹੈ। ਇਹ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਕਿੱਥੋਂ ਆਉਂਦੀ ਹੈ? ਇਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਸਪੱਸ਼ਟ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ
 ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦਾ ਇਹ ਖੇਤਰ, ਜੋ ਵਪਾਰ, ਵਪਾਰ ਜਾਂ ਆਰਥਿਕ ਉੱਦਮਾਂ ਦੇ ਵਿਆਪਕ ਪੱਧਰ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ
 ਇਸਦੇ ਸਮਾਨ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਉਦਯੋਗ ਦੇ ਘੇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਦਰਅਸਲ ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਨਾ
 ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਬੰਗਲੌਰ ਵਾਟਰ ਸਪਲਾਈ ਬੋਰਡ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਸਾਰੀ ਵਿਅੰਗਮਈ ਚਰਚਾ ਅਤੇ ਬੈਨਰਜੀ ਦੇ ਕੇਸ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅੱਜ
 ਤੱਕ ਤਿੰਨ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੱਕ ਚੱਲੀ ਅਦਾਲਤੀ ਪੈਡੂਲਮ ਦੀ ਡੰਗ-ਟਪਾਈ 'ਅਰਥ' ਦੀ ਕਵਾਇਦ ਜਾਪਦੀ। . ਇਹ ਮੁਢਲੀ
 ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੰਗਠਿਤ ਅਤੇ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਰਾਜਕ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਅਜਿਹਾ
 ਹੋਣ ਨਾਲ, ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਇੰਨਾ ਸਰਲ ਬਣ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਪੁਲਿਸਿੰਗ, ਨਿਆਂ ਕਰਨ ਵਰਗੇ
 ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਸੀਮਤ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਜਾਂ ਸ਼ਾਹੀ ਕਾਰਜਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ. ਵਿਧਾਨ, ਰੱਖਿਆ, ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮਾਮਲੇ, ਬਾਕੀ ਸਾਰੀਆਂ ਸਰਕਾਰੀ
 ਮਾਨਸਿਕ ਗਤੀਵਿਧੀ ਉਦਯੋਗਿਕ ਹੋਵੇਗੀ। ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਐਬਸਟਰੈਕਸ਼ਨ ਦੀ ਗਾਹਕੀ ਲੈਣਾ

State of Punjab v. Kuldip Singh and another,
(S. S. Sandhwalia, C.J.)

ਤਰਕਸੰਗਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੰਭਵ ਹੈ' ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਅੰਤਮ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੂਰਵ-ਨਿਰਮਾਣ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਲੰਮੀ ਲਾਈਨ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੇ ਨਾ ਖਤਮ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਪੁੰਜ ਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਨੋਟ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜੋਸ਼ ਨੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੜ੍ਹਾਅ 'ਤੇ ਸਿਰ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕਿਆ ਅਤੇ ਜੇ ਮੈਂ ਅਜਿਹਾ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਇਹ ਤਰਕਹੀਣ ਸਥਿਤੀ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਾਹੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਕਾਰਜਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਹੋਰ ਸਾਰੀਆਂ ਸਰਕਾਰੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਉਦਯੋਗਿਕ ਹਨ। ਦਰਅਸਲ, ਇਸ ਨੂੰ ਬੰਗਲੌਰ ਵਾਟਰ ਸਪਲਾਈ ਬੋਰਡ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਅਈਅਰ, ਜੇ. ਦੇ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਾਪਦੀ ਹੈ : -

"ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਮੁੱਖ * ਸੈਕਟਰਾਂ ਵਿੱਚ ਜਨਤਕ ਸੇਵਕ ਉਦਯੋਗਿਕ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹਨ।

ਬੈਨਰਜੀ ਦੇ ਕੇਸ ਬਾਰੇ ਉਸਦੀ ਸਪਸ਼ਟ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਅਤੇ ਵਿਆਖਿਆ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ: -

ਰਣੇਰਜੀ (ਸੁਪਰਾ) ਦੀ ਸੀਮਤ ਭੂਮਿਕਾ 'ਤੇ ਵੀ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਪੂਰਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਉਦਾਹਰਣ ਦੇ ਲਈ

'ਵਪਾਰ ਜਾਂ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਸਮਾਨ* 'ਅੰਡਰਟੇਕਿੰਗ' ਨੂੰ ਘਟਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਸਵੀਪ ਦਾ ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ। ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਉੱਦਮ, ਆਮ ਉੱਦਮ, ਘਰੇਲੂ ਉੱਦਮ, ਪੁਲਿਸਿੰਗ ਚਲਾਉਣਾ, ਨਿਆਂ ਕਰਨਾ, ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣਾ, ਟੈਕਸ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੰਮ, ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ, ਬਾਹਰ ਧੱਕ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਜੰਗਾਂ ਵਪਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਨਿਆਂ ਵਿਕਣਯੋਗ ਹਨ, ਨਾ ਹੀ ਬ੍ਰਹਮ ਕਿਰਪਾ ਵਿਕਣਯੋਗ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਸਮੱਸਿਆ "ਵਪਾਰ ਜਾਂ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਸਮਾਨ" ਵੱਲ ਬਦਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਉਪਰੋਕਤ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਥੇ ਅਸਲ ਸਮੱਸਿਆ ਇਹ ਹੈ ਕਿ 'ਵਪਾਰ ਜਾਂ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਸਮਾਨ' ਵਾਕੰਸ਼ ਦੇ ਕਾਰਨ ਅਸਲ ਆਯਾਤ ਕੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬੰਗਲੌਰ ਵਾਟਰ ਸਪਲਾਈ ਬੋਰਡ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਪੁਰਾਣੇ ਸ਼ਬਦ ਹਨ। ਉਹ ਅਦਾਲਤਾਂ ਅੱਗੇ ਸਮੱਸਿਆ ਦੀ ਅਸਲ ਕੁੰਜੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬੀਅਰ ਨੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਲਾਇਅਰ ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਕਾਰਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਜੇ., ਕੁਝ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰੀ, ਕੁਝ ਸਮਾਨਤਾ ਜਾਂ ਵਪਾਰ ਜਾਂ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨਾਲ ਕੁਝ ਸਮਾਨਤਾ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਗਾਈਡ ਸਟਾਰ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਉਦਯੋਗਿਕ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

19-ਏ. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਪੈਰਾ 11 ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਅਨੁਸਾਰ ਸਰਕਾਰੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਦੀ ਬਾਕੀ ਅਤੇ ਚੌਥੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ, ਜੋ ਕਿ ਨਾ ਤਾਂ ਸਖਤੀ ਨਾਲ 'ਵਪਾਰ ਜਾਂ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਨਾਲ ਦੂਰ-ਦੂਰ ਤੱਕ ਮਿਲਦੀ-ਜੁਲਦੀ ਜਾਂ ਸਮਾਨਤਾ ਹੈ,' ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਇੱਕ ਸਰਕਾਰੀ ਕੰਮ ਹੋਵੇਗਾ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (j) ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਅਨੁਸਾਰ 'ਉਦਯੋਗ' ਸ਼ਬਦ।

20. ਹੁਣ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਦੇ 'ਉਪਰੋਕਤ ਚੰਗੇ ਵਰਗੀਕਰਣ' ਦੇ ਘੇਰੇ 'ਤੇ ਪਰਖਦਿਆਂ, ਮੁੱਖ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸੰਚਾਰ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀ ਜੀਵਨ ਰੇਖਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਰਾਜਮਾਰਗਾਂ, ਰਾਜ ਮਾਰਗਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਉਲਝ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਕਿਸੇ ਵਪਾਰਕ ਜਾਂ ਵਪਾਰਕ ਗਤੀਵਿਧੀ ਵਿੱਚ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸਦੇ ਸਮਾਨ ਕੁਝ, ਭਾਵੇਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਪਹਿਲੂ ਨੂੰ ਵਿਆਪਕ ਉਦਾਰਤਾ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ। ਮੈਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹਾਂਗਾ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਲਈ ਬੇਅੰਤ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲਾਂ ਨੇ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਰਾਜ ਮਾਰਗਾਂ ਜਾਂ ਰਾਜ ਮਾਰਗਾਂ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਜੋੜਨ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਅਤੇ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਨੂੰ ਵਪਾਰ ਜਾਂ ਵਪਾਰਕ ਗਤੀਵਿਧੀ ਵਜੋਂ ਲੇਬਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ

State of Punjab v. Kuldip Singh and another,
(S. S. Sandhwalia, C.J.)

ਵਕਾਲਤ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਉਹ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਉਹ ਚੀਜ਼ ਸੀ ਜੋ ਵਪਾਰ, ਵਪਾਰ ਜਾਂ ਆਰਥਿਕ ਉੱਦਮ ਦੇ ਸਮਾਨ ਗਤੀਵਿਧੀ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਲਈ ਖਿੱਚੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

State of Punjab v. Kuldip Singh and another
(S. S. Sandhwalia, C.J.)

21. ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਸਿਧਾਂਤਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਘੋਖਣਾ ਵਿਅਰਥ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਦਾ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਅਤੇ ਨਿਰਣਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਯੂਨੀਅਨ ਸੂਚੀ ਦੇ ਇੰਦਰਾਜ਼ 23 ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ:-

"23. ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ 4 ਬੀ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਘੋਸ਼ਿਤ ਰਾਜਮਾਰਗ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਰਾਜਮਾਰਗ ਹੋਣਗੇ"।

ਅਤੇ ਦੁਬਾਰਾ ਰਾਜ ਸੂਚੀ (ਸੂਚੀ II ਤੋਂ ਸੱਤਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ : ਸੰਵਿਧਾਨ) ਦੀ 13 ਵੀਂ ਐਂਟਰੀ ਲਈ:-

"13. ਸੰਚਾਰ, ਭਾਵ ਸੜਕਾਂ, ਪੁਲਾਂ, ਕਿਸ਼ਤੀਆਂ, ਅਤੇ ਸੰਚਾਰ ਦੇ ਹੋਰ ਸਾਧਨ ਜੋ ਸੂਚੀ I ਵਿੱਚ ਨਿਰਦਿਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹਨ।

22. ਉਪਰੋਕਤ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਧਾਰਾ 246 ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਗਿਆ, ਸਾਡਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਬਹੁਤ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੰਸਦ ਅਤੇ ਰਾਜਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਰਾਜਮਾਰਗਾਂ, ਜਾਂ ਹੋਰ ਰਾਜ ਮਾਰਗਾਂ, ਸੜਕਾਂ, ਪੁਲਾਂ, ਆਦਿ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵਿਧਾਨਿਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਅਤੇ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਹੀ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਥਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਦੂਕਵੇਂ ਮਹੱਤਵ ਵਾਲੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਰਜ ਵਜੋਂ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਸ਼ਾਇਦ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਫੰਕਸ਼ਨ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਅਤੇ ਰਾਜਕੀ ਕਾਰਜਾਂ ਦੇ ਸੀਮਤ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਣਗੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 'ਸੰਵਿਧਾਨਕ - ਸਰਕਾਰ' ਦਾ ਮੁੱਢਲਾ ਅਤੇ ਬੇਮਿਸਾਲ ਅਧਿਕਾਰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਪੱਤਰ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਰਾਜ ਕਾਰਜ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੁਆਰਾ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

23. ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਅਣਗੌਲਿਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅਤੇ ਰਾਜ ਮਾਰਗਾਂ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ, ਉਸਾਰੀ ਅਤੇ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ, ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਇੱਕ ਮਾਸਟਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, ਅਤੇ ਅੱਜ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸਰਗਰਮੀ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦਬਾਅ ਪਾਇਆ ਗਿਆ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਲਈ ਜਾਣੇ-ਪਛਾਣੇ ਵਕੀਲ ਨਾ ਤਾਂ ਪੁਰਾਤਨ ਜਾਂ ਆਧੁਨਿਕ ਕੋਈ ਉਦਾਹਰਣ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਸਕੇ ਜਿੱਥੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸੰਚਾਰ ਦੀਆਂ ਜੀਵਨ ਰੇਖਾਵਾਂ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਹੱਥਾਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹੋਣ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਮਹਿੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੇਠੀ ਨੇ ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਗਲਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਸ.

State of Punjab v. Kuldip Singh and another
(S, S. Sandhwalia, C.J.)

21. ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਸਿਧਾਂਤਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਘੋਖਣਾ ਵਿਅਰਥ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਦਾ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਅਤੇ ਨਿਰਣਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਯੂਨੀਅਨ ਸੂਚੀ ਦੇ ਇੰਦਰਾਜ਼ 23 ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ:-

"23. ਰਾਜਮਾਰਗ, ਸੰਸਦ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਰਾਜਮਾਰਗ ਹਨ।

ਅਤੇ ਦੁਬਾਰਾ ਰਾਜ ਸੂਚੀ (ਸੂਚੀ II ਤੋਂ ਸੱਤਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ 13 ਵੀਂ ਐਂਟਰੀ ਲਈ):-

"13. ਸੰਚਾਰ, ਭਾਵ ਸੜਕਾਂ, ਪੁਲਾਂ, ਕਿਸ਼ਤੀਆਂ, ਅਤੇ ਸੰਚਾਰ ਦੇ ਹੋਰ ਸਾਧਨ ਜੋ ਸੂਚੀ I ਵਿੱਚ ਨਿਰਦਿਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹਨ।

22. ਮੈਂ ^{ਐੱਫ}. ਉਪਰੋਕਤ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਆਰਟੀਕਲ 246 ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਗਿਆ, ਸਾਡਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੰਸਦ ਅਤੇ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਰਾਜਮਾਰਗਾਂ, ਜਾਂ ਹੋਰ ਰਾਜ ਮਾਰਗ, ਸੜਕਾਂ, ਪੁਲਾਂ ਆਦਿ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵਿਧਾਨਿਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਅਤੇ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਹੀ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਥਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਢੁਕਵੇਂ ਮਹੱਤਵ ਵਾਲੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਰਜ ਵਜੋਂ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਸ਼ਾਇਦ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਫੰਕਸ਼ਨ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਅਤੇ ਰਾਜਕੀ ਕਾਰਜਾਂ ਦੇ ਸੀਮਤ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਣਗੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ' ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਮੁੱਢਲਾ ਅਤੇ ਬੇਮਿਸਾਲ ਅਧਿਕਾਰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਪੱਤਰ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਰਾਜ ਕਾਰਜ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੁਆਰਾ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

23. ਦੁਬਾਰਾ ਫਿਰ ਇਹ ਅਣਡਿੱਠ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅਤੇ ਰਾਜ ਮਾਰਗਾਂ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ, ਉਸਾਰੀ ਅਤੇ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ, ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, ਅਤੇ ਅਜੋਕੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਸਰਕਾਰੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦਬਾਅ ਪਾਇਆ ਗਿਆ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਲਈ ਜਾਣੇ-ਪਛਾਣੇ ਵਕੀਲ ਨਾ ਤਾਂ ਪੁਰਾਤਨ ਜਾਂ ਆਧੁਨਿਕ ਕੋਈ ਉਦਾਹਰਣ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਸਕੇ ਜਿਥੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸੰਚਾਰ ਦੀਆਂ ਜੀਵਨ ਰੇਖਾਵਾਂ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਹੱਥਾਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹੋਣ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਮਹਿੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੇਠੀ ਨੇ ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਗਲਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਸ.

ਪੰਜ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੇਸ਼ਾਵਰ ਤੋਂ ਬੰਗਾਲ ਤੱਕ ਫੈਲੀ ਗ੍ਰੈਂਡ ਟਰੰਕ ਰੋਡ ਨੂੰ ਸ਼ੇਰ ਸ਼ਾਹ ਸੂਰੀ ਦੁਆਰਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਰਾਜ ਦੇ ਉੱਦਮ ਵਜੋਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸਦਾ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੇ ਨਾਮ ਉੱਤੇ ਢੁਕਵਾਂ ਨਾਮ ਬਦਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ ਇੱਕ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਇਹ ਮੰਨਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਅੰਦਰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅਤੇ ਰਾਜ

ਮਾਰਗਾਂ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ, ਉਸਾਰੀ ਅਤੇ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਅਤੇ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਵਾਲਾ ਨੈਟਵਰਕ ਵੀ ਇੱਕ ਮੁੱਢਲਾ ਸਰਕਾਰੀ ਕੰਮ ਰਿਹਾ ਹੈ।

24. ਹੁਣ ਉਪਰੋਕਤ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਜੇ ਗੱਲ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ, ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਕੋਈ ਵੀ ਸਾਰਥਕ ਸੜਕ ਨਿਰਮਾਣ ਸਰਗਰਮੀ ਨਾਲ ਇਸ ਦੇ ਸਫਲਤਾਪੂਰਵਕ ਸੰਪੂਰਨਤਾ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਜੇ ਇਸਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਰਾਜ ਦੀ ਵਿਧਾਨਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ - ਕਮਿਊਨੀਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਵੱਡੇ ਜਨਤਕ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਮੂਲ ਨਿੱਜੀ ਮਾਲਕਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਦੂਰ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅਤੇ ਰਾਜ ਮਾਰਗਾਂ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਵਿੱਚ ਵੱਡੀਆਂ ਨਦੀਆਂ ਜਾਂ ਛੋਟੀਆਂ ਨਦੀਆਂ ਉੱਤੇ ਪੁਲਾਂ, ਪੁਲਾਂ ਆਦਿ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੇਵਲ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਸੰਪੰਨ ਸਰਕਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਛਤਰ-ਛਾਇਆ ਹੇਠ ਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਵਪਾਰ ਜਾਂ ਵਪਾਰਕ ਗਤੀਵਿਧੀ ਤੋਂ ਦੂਰ ਇੱਕ ਅਰਥਪੂਰਨ ਰੋਡਵੇਜ਼ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੀਮਾ 'ਤੇ ਰਾਜ ਦੇ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ 'ਉਸ ਦੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ' ਤੋਂ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਖੋਹਣ ਲਈ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਰਚਨਾ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ। ਇਸ ਕੋਣ ਤੋਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕੀ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਜੋਕੇ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਜੀਵਨ ਰੇਖਾ ਬਣ ਰਹੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅਤੇ ਰਾਜ ਮਾਰਗਾਂ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਵਪਾਰਕ, ਵਪਾਰਕ ਜਾਂ ਵਪਾਰਕ ਗਤੀਵਿਧੀ ਦੇ ਸਮਾਨ ਹੈ? ਮੇਰਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਤਰਕ ਦੀਆਂ ਸਧਾਰਣ ਸਿਧਾਂਤਾਂ 'ਤੇ ਇਸਦਾ ਜਵਾਬ ਇੱਕ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

25. ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਯਾਦ ਦਿਵਾਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ- ਇੱਕ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਜਾਂ ਰਾਜ ਸੜਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਕਈ ਵਾਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਨਾਲ ਵੀ ਅਟੱਲ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜੁੜਿਆ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਹ ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸੜਕਾਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਣਨੀਤਕ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬਾਕੀ ਸੜਕੀ ਨੈੱਟਵਰਕ ਨੂੰ ਇਸਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਬਰਾਬਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅਜੋਕੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਾਰਥਕ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂ ਯੁੱਧ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜੋ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਹੁੰਚ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾਂ ਸੜਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਢੱਕੇ ਨਾ ਹੋਣ। ਇਸ ਲਈ, ਕਿਉਂ ਸੜਕ ਬਣਾਉਣਾ ਇੱਕ ਗਤੀਵਿਧੀ ਹੈ ਜੋ ਜਾਂ ਤਾਂ ਵਪਾਰ ਜਾਂ ਕਾਰੋਬਾਰ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੈ, ਜਾਂ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਰਿਮੋਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸਦੇ ਸਮਾਨ ਹੈ, ਪਰ ਬਰਾਬਰ ਦੇ ਸਮਾਨ ਹੈ।

State of Punjab v. Kuldip Singh and another
(S. S. Sandhwalia, C.J.)

ਆਪਣੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਇੱਕ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸਰਕਾਰ ਵਜੋਂ ਮੁੱਢਲਾ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਟੱਟ ਕਾਰਜ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਹ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸੜਕਾਂ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਇੱਕ ਆਰਥਿਕ ਜਾਂ ਵਪਾਰਕ ਜਾਂ ਵਪਾਰਕ ਉੱਦਮ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਇੰਨੀ ਮੁੱਖ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਦੇ ਮਾਲੀਏ ਵਿੱਚ ਘਾਟੇ ਦੇ ਵਿੱਤ ਦੁਆਰਾ ਡੂੰਘੀ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਤਿੱਬਤ-ਚੀਨ ਸਰਹੱਦ ਨਾਲ ਲੱਗਦੇ ਦੁਰਘਟਨਾਗ੍ਰਸਤ ਅਤੇ ਅਸ਼ਾਂਤ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਬਾਰਡਰ ਰੋਡਜ਼ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਰਣਨੀਤਕ ਸੜਕਾਂ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਇਸ ਸਰਕਾਰੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਦੀਆਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਹਨ ਜੋ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਹੋਵੇਗੀ, ਨਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਆਰਥਿਕ, ਵਪਾਰ ਜਾਂ ਵਪਾਰਕ ਵਿਚਾਰ-

1

26. ਇਹ ਮਾਮਲਾ 'ਇੱਕ ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰਤ ਫੋਰ ਪੱਥਰ' 'ਤੇ ਵੀ ਜਾਂਚ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਜੋ ਅੰਤਿਮ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਅਧਿਕਾਰਤ ਉਦਾਹਰਣ ਦੀ ਲੰਬੀ ਲਾਈਨ ਦੁਆਰਾ ਪਵਿੱਤਰ ਹੈ। ਬੈਨਰਜੀ ਦੇ ਕੇਸ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ , ਬੈਂਗਲੁਰੂ ਵਾਟਰ ਸਪਲਾਈ ਬੋਰਡ ਦੇ ਕੇਸ ਤੱਕ , ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਾਂ ਨੇ ਫੈਡਰੇਟਿਡ ਮਿਊਂਸਪਲ ਅਤੇ ਸ਼ਾਇਰ ਕਾਉਂਸਿਲ ਇੰਪਲਾਈਜ਼ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਬਨਾਮ ਲਾਰਡ ਮੇਅਰ ਐਡਰਮੇਨ ਕੌਂਸਲਰ ਅਤੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਵਿੱਚ ਆਈਜ਼ੈਕਸ, ਜੇ. ਦੇ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਦਾ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਵਾਨਤ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਸਿਟੀ ਆਫ ਮਾਲਬੋਰਨ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ (10) ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਫੈਡਰੇਟਿਡ ਸਟੇਟ ਸਕੂਲ ਟੀਚਰਜ਼ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਆਫ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਬਨਾਮ ਵਿਕਟੋਰੀਆ ਸਟੇਟ (11) ਵਿੱਚ। ਵਿਵਾਦਪੂਰਨ ਨਿਅੰਤਰਿਕ ਰਾਏ ਆਈਜ਼ੈਕਸ ਦੀ ਉਲਝੀ ਹੋਈ ਝਾੜੀ ਵਿੱਚ, ਜੇ. ਨੇ ਫੈਡਰੇਟਿਡ ਸਕੂਲ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਟੈਸਟ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ , ਜਿਸਦਾ ਬੰਗਲੌਰ ਵਾਟਰ ਸਪਲਾਈ ਬੋਰਡ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:

"ਭੌਤਿਕ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ: 'ਅਸਲ ਫੰਕਸ਼ਨ' ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਕੀ ਹੈ - ਕੀ ਇਹ ਅਜਿਹੀ ਸੇਵਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਰਾਜ ਨਿੱਜੀ ਉੱਦਮ ਲਈ ਛੱਡ ਸਕਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਜਿਹਾ ਵਿਵਾਦ ਉਦਯੋਗਿਕ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ?"

27. ਹੁਣ ਮੈਂ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅਤੇ ਰਾਜ ਮਾਰਗਾਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ, ਨਿਰਮਾਣ ਅਤੇ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਦੇ ਮੁੱਢਲੇ ਸੁਭਾਅ ਬਾਰੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਤੱਥ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਇੱਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਅਤੇ ਮੁੱਢਲਾ ਕਾਰਜ ਹੋਵੇਗਾ। ਹੁਣ ਜੋ ਫੈਸਲਾਕੁੰਨ ਹੋਵੇਗਾ ਉਹ ਉਪਰੋਕਤ ਤਿਉਹਾਰ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਹੈ - ਕੀ ਇਹ ਇੱਕ ਹੈ

(10) 26- -ਕਾਮਨਵੈਲਥ ਲਾਅ ਰਿਪੋਰਟਰ 508.

(11) 41—ਕਾਮਨਵੈਲਥ ਲਾਅ ਰਿਪੋਰਟਰ 569।

ਉਹ ਕਾਰਜ ਜਿਸ ਨੂੰ ਰਾਜ ਨਿੱਜੀ ਉੱਦਮ ਲਈ ਛੱਡ ਸਕਦਾ ਸੀ? ਕੀ ਅੱਜ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਸੰਘੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅਤੇ ਰਾਜ ਮਾਰਗਾਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਅਤੇ ਉਸਾਰੀ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਹੀ ਅਜਿਹੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ

ਜਿਸਨੂੰ ਰਾਜ ਨੂੰ ਬਦਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ? ਨਿੱਜੀ ਨਾਗਰਿਕ ਜਾਂ ਨਿੱਜੀ ਨਿਗਮ? ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ, 'ਜਵਾਬ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ' ਤੇ ਨਾਂਹ ਵਿਚ ਜਾਪਦਾ ਹੈ. ਮੈਂ, ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਹਿੱਸਾ, ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇਸ ਪਹਿਲੂ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਿੱਤ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਣਾ ਬੇਕਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਸੰਚਾਰ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਨੈੱਟਵਰਕ 'ਤੇ ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਸਮਝ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾਪਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦੀਆਂ ਦਿਲ ਦੀਆਂ ਧਮਨੀਆਂ ਹਨ, ਇਸਦੀ ਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀ, ਅਤੇ ਕਦੇ-ਕਦਾਈਂ ਇਸਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸਬੰਧਾਂ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਅਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਜ਼ਮੀਨ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ, ਆਦਿ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਕਾਰਜ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਨਿੱਜੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਜਾਂ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਮਨਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਸੋਧਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

28. ਉਪਰੋਕਤ ਤੋਂ, ਇਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੇਜ਼ਾਬ ਟੈਸਟ, ਕੀ ਫੰਕਸ਼ਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਉਹ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਰਾਜ ਨਿੱਜੀ ਉੱਦਮ ਲਈ ਛੱਡ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅਤੇ ਰਾਜ ਮਾਰਗਾਂ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਅਤੇ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਦੂਰ ਤੋਂ ਵੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ.

29. ਮੈਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਮਾਪਦੰਡਾਂ, ਬੰਗਲੌਰ ਵਾਟਰ ਸਪਲਾਈ ਬੋਰਡ ਦੇ ਕੇਸ ਦੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਮਿਸਾਲ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਸੀਮਤ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਿਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨੂੰ ਮੈਂ ਲੈਣ ਲਈ ਝੁਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹਾਂ, ਉਸ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕੀ ਕਾਨੂੰਨ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ, ਜੇਕਰ ਸ਼ੁੱਧ ਨਿਰਣਾਇਕ ਸਮਰਥਨ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿ ਇਹ ਨਿੱਜੀ ਉੱਦਮ ਦਾ ਪਵਿੱਤਰ ਘਰ ਹੈ, ਇਹ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਜ ਦੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੈਟਲ ਹੋ ਗਿਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਨਤਕ ਸੜਕਾਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ, ਨਿਰਮਾਣ ਅਤੇ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਇੱਕ ਮੁੱਢਲਾ ਕੰਮ ਹੈ। ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਬਿੰਦੂ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਕਾਰਪਸ-ਜੂਰੀਸ ਸੇਕੰਡਮ' (ਖੰਡ 39Y: -) ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

"25. ਹਾਈਵੇਜ਼ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਇੱਕ ਸਰਕਾਰੀ ਕੰਮ ਹੈ। ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਹਾਈਵੇਅ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਉੱਘੇ ਡੋਮੇਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਇੱਕ ਸ਼ਾਖਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਘੇ ਡੋਮੇਨ S.2 ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੁਤੰਤਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਦਾ ਗੁਣ

State of Punjab v. Kuldip Singh and another
(S. S. Sandhwalia, C.J.)

ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਘੇ ਡੋਮੇਨ, S.3 ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯਮ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ।"

* * * * *

"27. ਜਨਤਕ ਰਾਜਮਾਰਗਾਂ ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ, ਯੋਗਤਾ, ਜਾਂ ਮੁਢਲੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਆਂਇਕ ਸਵਾਲ ਦੀ ਬਜਾਏ ਇੱਕ ਵਿਧਾਨਿਕ ਸਵਾਲ ਹੈ; ਭਾਵ, ਇਹ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਲਈ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ ਕਿ ਹਾਈਵੇਅ ਜਨਤਕ ਵਰਤੋਂ ਅਤੇ ਸਹੂਲਤ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ ਅਤੇ ਸਥਾਨਕ ਬੋਰਡਾਂ ਜਾਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਲਈ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਣਾ ਹੈ।

"29. ਰਾਜ ਮਾਰਗਾਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਰਾਜ ਦਾ ਇੱਕ ਸਰਕਾਰੀ ਕੰਮ ਹੈ ਅਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ - ਵਿਧਾਨਿਕ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਟਿਕੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਹੋਰ 'ਏਜੰਸੀਆਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਛੋਟੀਆਂ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਉਪ-ਮੰਡਲਾਂ ਜਾਂ ਸਥਾਨਕ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਸਿਰਫ ਅਜਿਹੇ ਸਟੈਚੂ ਟੋਰੀ ਡੈਲੀਗੇਸ਼ਨ ਦੇ ਕਾਰਨ ਅਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

* * * * *

ਅਤੇ ਦੁਬਾਰਾ;

"36. ਲਈ ਸਮਰੱਥ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਘਟੀਆ ਏਜੰਸੀ ਦੇ ਦਖਲ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਹਾਈਵੇਅ ਜਾਂ ਹਾਈਵੇਅ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ। ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਰਾਜਮਾਰਗ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸਨੂੰ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਰਾਜਮਾਰਗ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ; ਇਹ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਦੇ ਕੰਮ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹਾ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ "

ਫਿਰ 'ਦੁਬਾਰਾ, ਉੱਘੇ ਡੋਮੇਨ ਦੀ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਉਪਯੋਗਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ

ਸ਼ਰਤਾਂ, ਕਾਰਪਸ ਜੂਰੀਸ ਸਿਉਂਡਮ ਦੇ ਖੰਡ 29 ਵਿੱਚ:—•

"33. ਇੱਕ ਆਮ ਨਿਯਮ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, ਕੁਝ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨ ਜਾਂ ਕਨੂੰਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਨਤਕ ਗਲੀਆਂ, ਰਾਜਮਾਰਗਾਂ ਅਤੇ ਸੜਕਾਂ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਵਰਤੋਂ ਹਨ ਜਿਸ ਲਈ ਨਿੱਜੀ ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਉੱਘੇ ਡੋਮੇਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਨਤਕ ਰਾਜਮਾਰਗਾਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਸਭ ਤੋਂ ਪੁਰਾਣੀ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਆਮ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਨਿੱਜੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।" ♦

* * *

30. ਅਟਕਿਨ ਬਨਾਮ ਕੰਸਰ (12) ਵਿੱਚ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਜ ਦੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੀ ਰਾਏ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਮਿਸਟਰ ਜਸਟਿਸ ਹਰਲਨ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਨਿਰੀਖਣ ਲਈ ਸਥਾਨ ਦਾ ਮਾਣ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ :

“ਸਬੰਧਤ ਬੁਲੇਵਾਰਡ ਦਾ ਸੁਧਾਰ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਕੰਮ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਰਾਜ, ਜੋ ਉਹ ਇਸਨੂੰ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਸਮਝਦਾ, ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਹੀ ਏਜੰਟਾਂ ਦੁਆਰਾ ਤੁਰੰਤ ਚਾਰਜ ਲੈ ਸਕਦਾ ਸੀ; ਕਿਉਂਕਿ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਅਤੇ ਆਰਾਮ ਲਈ ਜਨਤਕ ਹਾਈਵੇਅ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਾਰਜਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ। ਉਸ ਕੰਮ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਰਾਜ ਨੇ ਇਸਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਲਈ ਆਪਣੀ ਇੱਕ ਸਰਕਾਰੀ ਏਜੰਸੀ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਨਿਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਭਾਵੇਂ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਇਸਦੇ ਕਿਸੇ ਸਾਧਨ ਦੁਆਰਾ, ਕੰਮ ਜਨਤਕ ਸੀ, ਨਾ ਕਿ ਨਿੱਜੀ ਚਰਿੱਤਰ ਦਾ।

ਵਿਨਰਬੈਨਰ ਵਿੱਚ, ਸੈਕਟਰੀ ਆਫ ਸਟੇਟ ਬਨਾਮ ਸੈਲਮੋਨ ਐਟ ਅਲ, (13), ਕੋਰਟ ਆਫ ਅਪੀਲਜ਼, ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਖਿਆ: -

“... ਪਰ, ਜਨਤਕ ਸੜਕਾਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ, ਉਸਾਰੀ ਅਤੇ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਮੁਢਲਾ ਕੰਮ ਹੈ।” ਬੋਨਸਾਈ ਬਨਾਮ ਸੇਲੋਟ (14)। ਬਸਮੈਨ ਬਨਾਮ ਸਟੇਟ ਰੋਡਜ਼ ਕਮਿਸ਼ਨ (15) ਨੂੰ ਵੀ ਦੇਖੋ।

(12) 191 US 207.

ਐਮ

(13) 142 ਅਟਲਾਂਟਿਕ ਰਿਪੋਰਟਰ 723 ਮੈਰੀਲੈਂਡ.

(14) 100 ਐਮ.ਡੀ., 481, 60 ਏ. 593 69 ਐਲ.ਆਰ.ਏ 914.

(15) 152 ਮੁਕੱਦਮਾ 566, 137 ਏ 358 ਆਈ.

ਗ੍ਰੇਟ ਸਾਉਂਦਰਨ, ਐਚ . ਕੰਪਨੀ ਬਨਾਮ ਲਿਆਨੀਅਨ (15-ਏ) (ਅਲਬਾਮਾ) ਵਿੱਚ ਨਿਰੀਖਣ ਹਨ ; ਲੀ ਕੰਟਰੀ ਬਨਾਮ ਮੇਅਰ, ਆਇ ਸਿਟੀ ਆਫ ਸਮੇਥਵਿਲ ਐਟ ਅਲ, (16); ਆਇਓਵਾ ਰਾਈ. ਇਹ ਲਾਈਟ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਲਿੰਡਸੇ, ਕੰਟਰੀ ਇੰਜੀਨੀਅਰ, (17); ਅਤੇ, ਡੀ ਕੈਪੁਆ ਬਨਾਮ ਸਿਟੀ ਆਫ ਨਿਊ ਹੈਵਨ ਐਟ ਅਲ, (18)। ਉਦਾਹਰਣ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਪੁੰਜ ਇਸ ਨੂੰ ਸਾਦਾ ਬਣਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਜ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੈਟਲ ਹੈ ਕਿ? ਹਾਈਵੇਅ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ, ਉਸਾਰੀ ਅਤੇ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਇੱਕ ਮੁਢਲਾ ਕੰਮ ਹੈ।

31. ਸਖੇਪ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅਤੇ ਰਾਜ ਮਾਰਗਾਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ, ਉਸਾਰੀ ਅਤੇ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕੰਮ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਹ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਫੰਕਸ਼ਨ ਨਾ ਤਾਂ ਵਪਾਰ ਅਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਨਾਲ ਦੂਰ-ਦੂਰ ਤੱਕ ਸਮਾਨ ਹੈ,

32. ਇਸ ਦਾ ਸਿਹਰਾ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਆਨੰਦ ਸਵਰੂਪ ਨੂੰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ, ਨਿਆਂਇਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨੋਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪੰਜ ਸ਼ਾਹੀ ਕਾਰਜਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਹੋਰ ਸਾਰੀਆਂ ਸਰਕਾਰੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਦਯੋਗਿਕ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਉਸ ਦੇ ਸਟੈਂਡ ਤੋਂ ਵੀ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ, ਯੁੱਧ-ਵਿਰੋਧ, ਪੁਲਿਸਿੰਗ, ਨਿਆਂ, ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਟੈਕਸ ਲਗਾਉਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 2 (ਜੇ) ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਾਰੀਆਂ ਬਚੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸ਼ਾਸਨ ਮਾਨਸਿਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਇੱਕ ਉਦਯੋਗ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਸਰਕਾਰੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣ ਲਈ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ, ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਦਯੋਗ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਕੋਈ ਸਾਰਥਕ ਉਦਾਹਰਣ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ। ਸਗੋਂ ਅੱਧੇ ਮਨ ਨਾਲ ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਰਾਜ ਦੀ ਨਿਰੋਲ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਉਦਯੋਗ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਰਾਜਾਂ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਸਿਖਰਲਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਸਕੱਤਰੇਤ ਇਸ ਜਾਲ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

33. 'ਉਪਰੋਕਤ ਸਟੈਂਡ ਦਾ ਨੇੜਿਓਂ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸਦੀ ਗਲਤੀ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਉੱਚ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਆਗੂ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਇਸਦੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਦੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਤੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਏਕੀਕ੍ਰਿਤ ਹਨ, ਬਾਹਰਮੁਖੀ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਣਗੇ। ਉਦਾਹਰਨ ਲਈ, ਜੇਕਰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅਤੇ ਰਾਜ ਮਾਰਗਾਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ, ਨਿਰਮਾਣ ਅਤੇ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਕਰਨਾ ਸੀ।

(KA) 195 ਦੱਖਣੀ ਰਿਪੋਰਟਰ 219.

(16) 115 ਦੱਖਣ ਪੂਰਬ ਰਿਪੋਰਟਰ 107 (GeorgfaT.

(17) 231 ਉੱਤਰ ਪੱਛਮੀ ਰਿਪੋਰਟਰ 461 (ਜੇਵਾ).

(18) 13 ਅਟਲਾਂਟਿਕ ਰਿਪੋਰਟਰ 581 (ਕਨੈਕਟਫੋਟੀ.

State of Punjab v. Kuldip Singh and another
(S. S. Sandhwalia, C. J.) •

ਸਰਕਾਰੀ ਕੰਮਕਾਜ ਵਿੱਚ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਮੁੱਢਲੀ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ, ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸਰਕਾਰੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੁਝ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤਾਂ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਨੂੰ ਸੇਵਾਵਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਇਸਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਸਮਾਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਇਹਨਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਪਰੀਖਣਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਣਾਇਕ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅੰਤਮ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਸਾਰੀਆਂ ਸਰਕਾਰੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਸਾਵਰਨ ਰੀਗਲ ਫੰਕਸ਼ਨ ਵੀ ਉਦਯੋਗ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਆ ਜਾਣਗੀਆਂ ਅਤੇ ਇਹ, ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਦੁਹਰਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਦਯੋਗ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਲਈ, ਸਰਕਾਰੀ ਗਤੀਵਿਧੀ, ਘੱਟੋ-ਘੱਟ, ਵਪਾਰ ਅਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਸਮਾਨ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਹਾਲਾਂਕਿ ਸ਼ਬਦ 'ਅਨੁਸਾਰ' ਅਤੇ "ਵਪਾਰ ਅਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰ" ਸ਼ਬਦ ਦੋਨਾਂ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਉਦਾਰਤਾ ਨਾਲ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਉਦਯੋਗ ਦੇ ਚਾਰ ਕੋਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਲਿਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿੱਚ ਆਰਥਿਕ ਉੱਦਮ ਦਾ ਇੱਕ ਤੱਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਦੂਰ ਦੁਰਾਡੇ ਦੇ ਸਮਾਨਤਾ ਨਾਲ ਵੀ, ਗਤੀਵਿਧੀ ਦਾ ਚਰਿੱਤਰ ਨਾ ਤਾਂ ਵਪਾਰ ਜਾਂ ਵਪਾਰ ਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਆਰਥਿਕ ਉੱਦਮ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਦਯੋਗਿਕ ਗਤੀਵਿਧੀ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ।

36. ਦ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਆਫ਼ ਦਾ ਸਿਟੀ ਆਫ਼ ਨਾਗਪੁਰ ਬਨਾਮ ਇਸ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀ (ਸੁਪਿਤਾ) ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਪੈਰਾ 20 ਦੀ ਧਾਰਾ (12) 'ਤੇ ਰੈਨੇਮ ਡੈਂਟਸ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਦਾ ਭਰੋਸਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਨਿਗਮ ਦੇ ਲੋਕ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇੱਕ ਉਦਯੋਗ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇੱਕ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਇਹ ਦਰਸਾਏਗਾ ਕਿ ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਸਟੈਂਡ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਵਧਾਉਂਦਾ ਜਾਂ ਸਹਾਇਤਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਇਸ ਵਿੱਚ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਨੇ, ਸਿਟੀ ਆਫ਼ ਨਾਗਪੁਰ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1948 ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਵੇਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ: -

"ਕ੍ਰਮਬੱਧ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਜਨਤਕ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਸਮਾਨ ਹੈ ਜੋ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਕਰਤਵਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਅਜਿਹੀ ਕੰਪਨੀ ਇਸ ਫਰਕ ਨਾਲ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਨਿਗਮ ਨੂੰ ਇਸਦੇ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕੁਝ ਵਿਧਾਨਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ।

ਇਸ ਪਿਛੋਕੜ ਦੇ ਨਾਲ, ਆਓ ਅਸੀਂ ਰਾਜ ਉਦਯੋਗਿਕ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਹਰੇਕ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ।"

ਹੁਣ ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਇਸ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਨਿਗਮ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਸੇਵਾਵਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਇਕ ਵੱਡੀ ਕੰਪਨੀ ਵਾਂਗ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਛੱਡਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

State of Punjab v. Kuldip Singh and another
(S. S. Sandhwalia, C. J.)

ਇੱਕ ਉਦਯੋਗ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਬੁਣੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਵਰਗ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਲੋਕ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿਭਾਗ (ਇਮਾਰਤਾਂ ਅਤੇ ਸੜਕਾਂ) ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, • ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਵੀ ਬਰਾਬਰ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ 'ਤਰਕ' ਦੇ ਉਦਯੋਗ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਦੇ ਅੰਦਰ। ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਕੱਤਰਾਂ ਅਤੇ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਦਯੋਗ ਅਤੇ ਵਣਜ ਵਿਭਾਗਾਂ ਦੇ ਮੰਤਰੀ-ਇੰਚਾਰਜ 'ਤੇ ਵੀ ਬਰਾਬਰ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ ਜੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਪਾਰ ਜਾਂ ਵਪਾਰਕ ਸਰਲ ਜਾਂ ਵਪਾਰ ਜਾਂ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਸਮਾਨ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦਾ ਸਟੈਂਡ ਅਜਿਹੇ ਪੇਟੈਂਟ ਅਨਮੋਲ ਨਤੀਜੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਹ ਯਾਦ ਕਰਨਾ ਚਾਹਾਂਗਾ ਕਿ ਉਦਯੋਗ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਦਾ ਵਿਸਤਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਅਤਿਅੰਤ ਐਕਸਪੈਨੈਂਸਿਓਨਿਸਟ y ਨੇ ਅਜੇ ਤੱਕ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਵਕਾਲਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਸੰਚਾਲਨ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ, ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਰਜ ਇੱਕ ਉਦਯੋਗ ਹਨ।

33-ਏ. ਸ਼੍ਰੀ ਆਨੰਦ ਸਵਰੂਪ ਪ੍ਰਤੀ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਵਿੱਚ, ਮੈਨੂੰ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿੰਨ ਟੈਸਟਾਂ ਦੀ ਵਕਾਲਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਦਾ ਚਰਿੱਤਰ ਉਦਯੋਗਿਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਹਨ: -

- (i) ਮਾਲਕ ਅਤੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।
- (ii) ਇੱਕ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਸੰਗਠਨ ਅਤੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ, ਅਤੇ,
- (iii) ਅਜਿਹੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਨੂੰ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਲਈ ਵਸਤੂਆਂ ਅਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

34. ਇਹ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਪਲ 'ਉਪਰੋਕਤ ਤਿੰਨ ਟੈਸਟ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਕੁਦਰਤ ਅਤੇ ਗਤੀਵਿਧੀ ਨੂੰ ਨਿਰਣਾਇਕ ਤੌਰ 'ਤੇ 'ਉਦਯੋਗਿਕ' ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।,

35. ਮੈਂ ਉਪਰੋਕਤ ਥੋੜ੍ਹੇ ਜਿਹੇ ਕੱਟੜਪੰਥੀ ਸਟੈਂਡ ਦੀ ਗਾਹਕੀ ਲੈਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹਾਂ। ਸਰਕਾਰੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਕੋਈ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਉਦਾਹਰਣ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਮਾਲਕ ਅਤੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ, '। ਇਸ ਦੇ ਪਿੱਛੇ. ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੇ ਜੀਅ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਉਸ ਸਰਕਾਰੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਨੂੰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਕੀ ਉਹ ਕੁਦਰਤ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਰਾਜਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਸੰਗਠਨ ਅਤੇ ਉਪਯੋਗਤਾ

ਸਰਕਾਰੀ ਕੰਮਕਾਜ ਵਿੱਚ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਮੁੱਢਲੀ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ, ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸਰਕਾਰੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੁਝ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤਾਂ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਨੂੰ ਸੇਵਾਵਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਇਸਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਸਾਮਾਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਇਹਨਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਟੈਸਟਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਣਾਇਕ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅੰਤਮ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਸਾਰੀਆਂ ਸਰਕਾਰੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ, ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਸੰਚਾਲਨ ਕਾਰਜ ਵੀ ਉਦਯੋਗ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਆ

ਜਾਣਗੀਆਂ 'ਅਤੇ ਇਹ, ਲਾਸ ਅਲਰਾਏਡੀ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਦੁਹਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਦਯੋਗ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਲਈ, ਸਰਕਾਰੀ ਗਤੀਵਿਧੀ, ਘੱਟੋ-ਘੱਟ, ਵਪਾਰ ਅਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਸਮਾਨ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਹਾਲਾਂਕਿ ਸ਼ਬਦ 'ਸਮਰੂਪ*' ਅਤੇ ਵਾਕੰਸ਼ "ਟਰੇਡ ਐਂਡ ਬਿਜਨਸ" ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਉਦਾਰਤਾ ਨਾਲ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਉਦਯੋਗ ਦੇ ਚਾਰ ਕੋਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਲਿਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿੱਚ ਆਰਥਿਕ ਉੱਦਮ ਦਾ ਇੱਕ ਤੱਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਦੂਰ ਦੁਰਾਡੇ ਦੇ ਸਮਾਨਤਾ ਨਾਲ ਵੀ, ਗਤੀਵਿਧੀ ਦਾ ਚਰਿੱਤਰ ਨਾ ਤਾਂ ਵਪਾਰ ਜਾਂ ਵਪਾਰ ਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਆਰਥਿਕ ਉੱਦਮ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਦਯੋਗਿਕ ਗਤੀਵਿਧੀ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ।

36. ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਰੈਜ਼ੋਨ ਲਈ ਸਿੱਖੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਦਾ ਭਰੋਸਾ? ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਆਫ ਸਿਟੀ ਆਫ ਨਾਗਪੁਰ ਬਨਾਮ ਇਸ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀ (supra), ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਪਬਲਿਕ ਵਰਕਸ ਡਿਪਾਰਟਮੈਂਟ ਨੂੰ ਇੱਕ ਉਦਯੋਗ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਪੈਰਾ 20 ਦੀ ਧਾਰਾ (12) ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸਤਿਹਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇੱਕ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਇਹ ਦਰਸਾਏਗਾ ਕਿ ਇਹ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਸਟੈਂਡ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਵਧਾਉਂਦਾ ਜਾਂ ਸਹਾਇਤਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਇਸ ਵਿੱਚ, ਸਿਟੀ ਆਫ ਨਾਗਪੁਰ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਾਲਕ ਚਮਕਦਾ ਹੈ। 1948, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿੱਟਾ ਹੋਇਆ: -

“ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇੱਕ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਜਨਤਕ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਸਮਾਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਕਰਤੱਵਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਅਜਿਹੀ ਕੰਪਨੀ ਇਸ ਅੰਤਰ ਨਾਲ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਇਸਦੇ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕੁਝ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ।

ਇਸ ਪਿਛੋਕੜ ਦੇ ਨਾਲ, ਆਓ ਅਸੀਂ ਰਾਜ ਉਦਯੋਗਿਕ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਹਰੇਕ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ।”

ਹੁਣ, ਉਪਰੋਕਤ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਪੂਰੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਇਸ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਨਿਗਮ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਸੇਵਾਵਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਕੰਪਨੀ ਵਾਂਗ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਛੱਡਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਨਿੱਜੀ ਉਦਯੋਗ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਮਾਨਸਿਕ ਗਤੀਵਿਧੀ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸਖਤ ਸਵੈਦਨਾ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੇ ਪਹਿਲੂ ਨੂੰ ਜਿਸ ਨੂੰ ਨਿੱਜੀ ਉੱਦਮ ਲਈ ਨਹੀਂ ਛੱਡਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਦੂਰੋਂ ਵੀ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਇਸ ਅਜੀਬ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਨੇ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਦਾ ਟੈਕਸ ਵਿਭਾਗ ਇੱਕ ਉਦਯੋਗ ਸੀ ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਸਮਝ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਟੈਕਸ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਇੱਕ ਗੰਭੀਰ ਨਿਯਮ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਇਸ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇੱਕ ਸਿੰਧੂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼. ਦੁਬਾਰਾ ਫਿਰ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਦਾ ਲੋਕ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿਭਾਗ, ਸੜਕਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਅਜਿਹੇ ਮਾਮੂਲੀ ਅਤੇ ਮੰਤਰੀ ਕਾਰਜਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਡਰੇਨਾਂ ਦੇ ਪੱਥ ਲੈਟਰੀਨਾਂ, ਬਜ਼ਾਰਾਂ, ਇਮਾਰਤਾਂ ਆਦਿ ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ, ਅਤੇ ਸਮਾਂ-ਰੱਖਿਅਕ ਸਾਥੀਆਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ, ਤਰਖਾਣ, ਮਿਸਤਰੀ, ਲੁਹਾਰ ਅਤੇ ਕੁਲੀ। ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਖਿਆ: -

State of Punjab v. Kuldip Singh and another
(S. S. Sandhwalia, C. J.)

“ਇਹ ਵਿਭਾਗ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਅਤੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਦੋਵੇਂ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਨਿੱਜੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਬਰਾਬਰ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ 'ਉਦਯੋਗ*' ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਾਡੇ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਅਤੇ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਦੋਵਾਂ ਟੈਸਟਾਂ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ, ਸਿਰਫ ਇਹ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿ ਫੰਕਸ਼ਨ ਮਾਮੂਲੀ ਅਤੇ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਕਿ ਇਹ ਬਰਾਬਰ ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਨਿੱਜੀ ਉੱਦਮ ਲਈ ਛੱਡੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਸਨ, ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਨੇ ਰਾਜ ਉਦਯੋਗਿਕ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਇੱਕ ਉਦਯੋਗ ਹੋਣ ਦੀ ਖੋਜ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ। . ਇਹ ਜ਼ਾਹਰ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਇੱਥੇ ਦੂਰ-ਦੁਰਾਡੇ ਤੋਂ ਵੀ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਟੈਸਟਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਲਾਗੂ ਕੇਬਲ ' ਤੇ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ । ਇਹ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਆਫ ਦ ਸਿਟੀ ਆਫ ਨਾਗਪੁਰ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਤੰਗ ਸੀਮਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੰਦਰਭ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਵਧਾਉਂਦੇ ਹਨ।

37. ਬੰਗਲੌਰ ਵਾਟਰ ਸਪਲਾਈ ਬੋਰਡ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਬਾਈਡਿੰਗ ਪੂਰਵ-ਅਨੁਮਾਨ ਦੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ 'ਤੇ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਣ ਲਈ , ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2(j) ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ, ਅਤੇ ਸਿਧਾਂਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅਤੇ ਰਾਜ ਮਾਰਗਾਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ, ਉਸਾਰੀ ਅਤੇ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਇੱਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਰਕਾਰੀ ਕੰਮ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਵਪਾਰ ਜਾਂ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਰਿਮੋਟ ਸਮਾਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਇਹ ਸੰਭਾਵਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ 'ਉਦਯੋਗ' ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਹੀ ਬਾਹਰ-ਸੈੱਟ 'ਤੇ ਪੁੱਛੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਇਸ ਲਈ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

38. ਸਹਾਇਕ ਸਵਾਲ ਜਿਸ ਨੂੰ ਹੁਣ ਘੋਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਸੜਕਾਂ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਅਤੇ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਕੋਈ ਉਦਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਮਕੈਨੀਕਲ ਸਬ-ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਵਿਭਾਗ ਦੇ

State of Punjab u. Kuldip Singh and another
(S. S. Sandhwalia, C. J.)

ਵਰਕਸ ਡਿਪਾਰਟਮੈਂਟ (ਇਮਾਰਤਾਂ ਅਤੇ ਸੜਕਾਂ) ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੜਕ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਆਦਿ ਦੀ ਖਰੀਦ ਅਤੇ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਦਾ ਜ਼ਿੰਮਾ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ, ਇੱਕ ਵੱਖ ਕਰਨ ਯੋਗ ਅਤੇ ਸਹਾਇਕ ਗਤੀਵਿਧੀ ਹੈ ਜੋ ਕਦੇ ਵੀ ਉਦਯੋਗ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ।

39. ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਸਟੈਂਡ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਟੈਸਟ ਦੀ ਸਮਾਨਤਾ 'ਤੇ ਵੀ ਅਸਫਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਇਹ ਆਯੋਜਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਹਾਂ, ਕਿ ਮੁੱਖ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼, ਅਰਥਾਤ, ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅਤੇ ਰਾਜ ਮਾਰਗਾਂ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਅਤੇ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਕੋਈ ਉਦਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਫਿਰ ਦੂਜਾ ਪਹਿਲੂ ਜੋ ਜਾਂਚ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇਸ ਨਾਲ ਨੇੜਿਓਂ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਗਤੀਵਿਧੀ ਹੈ। ਮਕੈਨੀਕਲ ਸਬ-ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਇਸ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੱਖ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਕਿਸੇ ਉਦਯੋਗ ਦੇ ਚਾਰ ਕੋਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆ ਸਕੇ। ਮੇਰੇ ਖਿਆਲ ਅਨੁਸਾਰ, ਆਧੁਨਿਕ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦੇ ਅਜੋਕੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਸੜਕ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬੁਲਡੋਜ਼ਰ, ਕੋਲਾ-ਟਾਰ-ਹੀਟਰ, ਸਪ੍ਰੈਡਰ, ਆਦਿ, ਸੜਕ ਨਿਰਮਾਣ ਦਾ ਅਨਿੱਖੜਵਾਂ ਅੰਗ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਕਰਨਾ ਇੱਕ ਹਾਸੇਹੀਣਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਹੁਣ ਇਸ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਅੱਜ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਮੁਨਾਸਬ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ, ਸੜਕ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਇੱਕ ਨੁੱਕਰ-ਪੱਥਰ ਬਣਨ ਦੀ ਕਗਾਰ 'ਤੇ ਜਾਪਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਇੱਕ ਉਪਯੋਗੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸੰਚਾਰ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਘੁੰਮਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਨਾਜ਼ੁਕ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੜਕ-ਨਿਰਮਾਣ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਦੀ ਖਰੀਦ, ਵਰਤੋਂ 'ਅਤੇ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ, ਧਮਣੀਦਾਰ ਹਾਈਵੇਅ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਅਤੇ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਨਾਲ ਅਨਿੱਖੜਵੇਂ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇੱਕ ਵੱਖਰੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਖੜੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।

40. ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਵੱਖ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਇੱਕ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਪੀਕ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਸ੍ਰੀ ਸੇਠੀ ਦੁਆਰਾ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰਾਜ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਨਾਲ ਦਬਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 310 ਅਤੇ 311 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਹ ਉਦਯੋਗ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋਣਗੇ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਉਹ 'ਵਰਕਰਮੈਨ' ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਵਿਵਾਦ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਬੇਗ ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਅਈਅਰ ਦੇ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਨਿਰੀਖਣਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜੇ., ਬੰਗਲੌਰ ਵਾਟਰ ਸਪਲਾਈ ਅਤੇ ਸੀਵਰੇਜ ਬੋਰਡ ਬਨਾਮ ਰਾਜਪੋਸਟ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ (ਸੁਪਰਾ) ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਪੈਰੇ 18 ਅਤੇ 73 ਵਿੱਚ :-

“ਇਸ ਲਈ, ਸਿਰਫ ਉਹ ਸੇਵਾਵਾਂ ਜੋ ਵੱਖਰੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 310 ਅਤੇ 311, ਨੂੰ, ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਕਹੀਏ ਤਾਂ, ਜ਼ਰੂਰੀ ਅਰਥਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉਦਯੋਗ ਦੇ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 309 ਤੋਂ 311, ਰੱਖਿਆ ਬਲਾਂ ਨਾਲ ਨਿਯੰਤਰਣ ਵਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨ, ਅਤੇ ਵਿਧਾਨਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਨਾਲ ਨਿਯੰਤਰਣ ਵਾਲੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ, ਪ੍ਰੈਸ ਜਾਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਅਰਥਾਂ ਦੁਆਰਾ, ਉਦਯੋਗਿਕ ਵਿਵਾਦ ਐਕਟ, 1947' ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਰੱਖ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਅੱਗੋਂ:

“ਇਹ ਵਿਆਖਿਆ ਅਤੇ ਵਿਧਾਨਿਕ ਬੇਦਖਲੀ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ; ਪਰ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਨਿਰਸੰਦੇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਨਤਕ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਮੁੱਖ ਪਹਿਲੂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜਨਤਕ ਨਿਆਂ ਉਦਯੋਗ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹਨ।”

State of Punjab v. Kuldip Singh and another
(S. S. Sandhwalia, C. J.)

41. ਇਸ ਤੱਥ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਕੁਝ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 311 ਲਾਗੂ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ, ਮੁੱਖ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ-ਰਾਜ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਨਜ਼ਰੀਆ ਰੱਖ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸਹਾਇਕ ਸਵਾਲ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਕਰਨਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੇਲੋੜਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਮੁਸ਼ਕਲ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਵੀ ਰਾਏ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਕਰਾਂਗਾ।

42. 1981 ਦੀ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰ. 2826 ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਇਹ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲੇਬਰ ਕੋਰਟ ਕੋਲ ਹਵਾਲਾ ਦਾ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ-ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (ਜੇ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੋਈ ਉਦਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਦਯੋਗਿਕ ਡਿਸਪਿਊਟਸ ਐਕਟ ਅੰਕ 1 ਅਤੇ 2 'ਤੇ ਲੇਬਰ ਕੋਰਟ ਦੀਆਂ ਖੋਜਾਂ ਨੂੰ, ਇਸ ਲਈ, ਉਲਟਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ, ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਅਣਗਹਿਲੀ P/5 ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਪਰ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਬਹੁਤ ਆਂਖੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਖਰਚਾ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

43. 1981 ਦੀ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰ. 1227, ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਸੇ ਅਵਾਰਡ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਉੱਤਰਦਾਤਾ-ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਲਾਲ ਰੰਗ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੀ ਉਜਰਤ ਦੀ ਵਾਧੂ ਰਾਹਤ ਵੀ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਅਸਲ ਪੁੱਤਰਾਂ ਲਈ ਅਸਫਲ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਰਚਿਆਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਬਿਨਾਂ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

44. ਉਪਰੋਕਤ ਸਮਾਨ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਇਹ 1980 ਦੀ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰ. 4423 ਵਿੱਚ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਲੇਬਰ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਘਾਟ ਹੈ ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਇਸਦੇ ਅਵਾਰਡ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਖਰਚਾ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

45. 1980 ਦੇ ਲੈਟਰਸ ਪੇਟੈਂਟ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 535 ਵਿੱਚ, ਦੁਬਾਰਾ ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਇੱਕੋ ਜਿਹਾ ਸੀ। ਉਕਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕਰਮਚਾਰੀ ਲੋਕ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿਭਾਗ (ਬਿਲਡ-ਜਿੰਗਜ਼ ਐਂਡ ਰੋਡਜ਼; ਸ਼ਾਖਾ) ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿਭਾਗ ਦਾ ਕਰਮਚਾਰੀ ਸੀ। ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਨੁਕਤਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਲੋਕ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿਭਾਗ (ਇਮਾਰਤਾਂ ਅਤੇ ਸੜਕਾਂ) ਨੇ ਕੋਈ ਵਪਾਰ ਜਾਂ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਇੱਕ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਵਾਲੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਨੂੰ ਚਲਾਇਆ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਇੱਕ 'ਉਦਯੋਗ' ਨਹੀਂ ਸੀ। ' ਐਕਟ ਦੇ ਅਰਥ ਦੇ ਅੰਦਰ। ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਲਿਆ ਕਿ ਬੰਗਲੌਰ ਜਲ ਸਪਲਾਈ ਬੋਰਡ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ, ਉੱਪਰ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਕਾਰਨ ਪੁੱਤਰਾਂ ਲਈ, ਇਹ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਅਸਥਿਰ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ 26 ਸਤੰਬਰ, 1973 ਨੂੰ ਲੇਬਰ ਕੋਰਟ ਦਾ ਆਈਏਈ ਅਵਾਰਡ, ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਪਾਰਟੀਆਂ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਖਰਚੇ ਝੱਲਣ ਲਈ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ।

ਪ੍ਰੋਮ ਚੰਦ ਜੁਆਇਨ, ਜੇ. -ਮੈਂ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ।

ਐਸ ਸੀ ਮਿੱਤਲ, ਜੇ. -ਮੈਂ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ।

AL KS

ਡਿਸਕਲੇਮਰ:- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ-ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਮਹਿਕ